

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan de bevoegd gezagen van ROC Friesland College en Friese poort
T.a.v. de heer H.W. Meijerink en de heer Segers
Postbus 140
8900 AC Leeuwarden
Postbus 1781
8901 CB, Leeuwarden

**Middelbaar Beroeps
Onderwijs**

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

Onze referentie

34019335

Bijlagen

1

*Als u belang hebt bij dit besluit,
dan kunt u hiertegen binnen 6
weken, gerekend vanaf de
verzenddatum, bezwaar maken.
Stuur uw bezwaarschrift naar
DUO, Postbus 30205, 2500 GE
Den Haag. U kunt uw bezwaar
ook digitaal indienen op
www.bezwaarschrijvenocw.nl.*

18 OKT 2022

Datum

Betreft Besluit op uw aanvraag voorgenomen bestuursoverdracht en
institutionele fusie ROC Friesland College en Friese Poort

Geachte heer Meijerink, geachte heer Segers,

Op 18 juli 2022 is uw aanvraag voor goedkeuring van een bestuursoverdracht (ook wel bestuurlijke fusie genoemd) per 1 januari 2023 en een institutionele fusie per 1 augustus 2023 tussen ROC Friesland College en Friese Poort in goede orde ontvangen. In deze brief ga ik in op mijn besluit over de bestuursoverdracht en de institutionele fusie.

Op 1 oktober 2011 is de Wet fusietoets in het onderwijs (Stb. 2011, 95) in werking getreden waarmee onder andere de Wet educatie en beroepsonderwijs is gewijzigd. Sindsdien is voor een fusie in het onderwijs goedkeuring van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap nodig. Op 1 augustus 2017 is de Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017 in werking getreden (Stcrt. 2017, 41402; rectificatie in Stcrt. 2017, 41402¹). Ten behoeve van dit besluit is uw aanvraag getoetst aan de voorwaarden van deze wet en regeling.

De Commissie Macrodoelmatigheid MBO (hierna: de adviescommissie) heeft 1 september 2022 advies aan mij uitgebracht over uw aanvraag. Het integrale advies is bijgevoegd bij dit besluit. De adviescommissie adviseert, alles overwegende, de bestuursoverdracht en de institutionele fusie goed te keuren. Dit advies neem ik over.

Afweging van de onder artikel 5 van de Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017 genoemde criteria leidt tot de conclusie, dat er in het geval van deze voorgenomen fusie geen sprake is van een significante belemmering van de daadwerkelijke variatie van het onderwijsaanbod, in het opzicht van de diversiteit van onderwijsaanbieders in het middelbaar beroepsonderwijs, gelet op het geheel van de voorzieningen op het gebied van het onderwijs, bedoeld in artikel 2.1.11, eerste lid, van de Wet educatie en beroepsonderwijs.

¹ Huidige regeling is te vinden op: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039819>.

Met de fusie anticipeert ROC Friesland College op de verdere verwachte terugloop van het aantal bekostigde studenten. De adviescommissie geeft aan dat kijkend naar het verzorgingsgebied van ROC Friesland College, Friese poort de meest logische fusiepartner vormt. Verder stelt de commissie dat de fusie bijdraagt aan het versterken van de positie van het mbo in de regionale economie en naar verwachting leidt tot een betere dienstverlening voor studenten, werkenden en werkzoekenden. Ook leidt de fusie tot het in stand houden van een breed en divers aanbod van mbo-opleidingen in de regio. Gedurende het proces is gebleken dat de voorgenomen fusie kan rekenen op draagvlak onder zowel intern als extern betrokken stakeholders. Rekening houdend met alle criteria zijn er geen zwaarwegende argumenten om van een fusie af te zien.

Onze referentie
34019335

BESLUIT

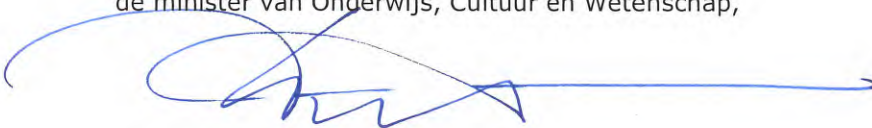
Gelet op de artikelen 2.1.3 en 2.1.8 tot en met 2.1.12 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, het bepaalde in de Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017, het bovenbedoeld advies, en daarbij alle feiten en omstandigheden in aanmerking nemende, verleen ik goedkeuring aan de bestuursoverdracht op 1 januari 2023 en de institutionele fusie op 1 augustus 2023 tussen ROC Friesland College en Friese poort.

Het doet mij deugd dat de adviescommissie in haar advies heeft aangegeven dat de inrichting van de gefuseerde instelling zodanig is dat de menselijke maat voor studenten medewerkers behouden blijft. Ik hecht aan de herkenbaarheid grote waarde, temeer omdat blijkt dat studenten en medewerkers hierover al zeer tevreden waren. Ik vertrouw erop dat u doet wat nodig is om de herkenbaarheid van de instelling stevig te borgen in de nieuwe organisatie. Door onderwijs binnen de organisatie voldoende kleinschalig te organiseren kunnen leerlingen en studenten zich ontwikkelen in een vertrouwde omgeving. De fusieaanvraag geeft mij het volste vertrouwen in dat u hierin zult slagen.

Ik wens u, uw medewerkers en studenten daarbij veel succes.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Robbert Dijkgraaf

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Dr. R.H. Dijkgraaf
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

bezoekadres
Parkstraat 83
2514 JG Den Haag

postadres
Postbus 85498
2508 CD Den Haag

plaats Den Haag
datum 1 september 2022
kenmerk 2022016
betreft Advies fusietoets Friesland College en ROC Friese Poort

070-7504570
info@cmmbo.nl
www.cmmbo.nl

Geachte heer Dijkgraaf,

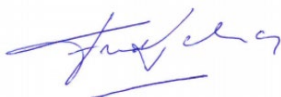
De bevoegde gezagen van Friesland College en ROC Friese Poort hebben op 18 juli 2022 gezamenlijk een aanvraag bij u ingediend voor goedkeuring van een bestuurlijk fusie per 1 januari 2023 en een institutionele fusie per 1 augustus 2023. De Commissie macrodoelmatigheid mbo (CMMBO) heeft de taak u te adviseren over de voorgenomen fusie. Hierbij biedt de CMMBO u haar advies aan (zie bijlage).

Aan de hand van de criteria voor de fusietoets heeft de CMMBO de aanvraag geanalyseerd en enkele gesprekken gevoerd met de bestuurders van de betrokken instellingen. Op basis van de uitgevoerde analyse en de gevoerde gesprekken adviseert de CMMBO u goedkeuring te verlenen aan de voorgenomen bestuurlijke en institutionele fusie van Friesland College en ROC Friese Poort.

De fusie beoogt een bijdrage te leveren aan het versterken van de publieke functie van het mbo in Friesland en Noord-Flevoland. De fusieorganisatie krijgt o.a. een sterkere positie in regionale netwerken voor economische ontwikkeling, werk & inkomen en zorg. Dit draagt naar verwachting bij aan het in stand houden en verbeteren van het beroepsonderwijs voor studenten, werkenden en werkzoekenden in een verzorgingsgebied met demografische krimp.

Hoogachtend,

De Commissie macrodoelmatigheid mbo

A. Paling MBA
Voorzitter

ir. C.J. van Overveld
Secretaris

Bijlage:

- Advies en analyse bestuurlijke en institutionele fusie Friesland College en ROC Friese Poort

Onderwerp: Advies over voornemen bestuurlijke en institutionele fusie ROC Friese Poort en Friesland College

Datum: 1 september 2022

Aanleiding

De bevoegde gezagen van ROC Friese Poort en Friesland College hebben op 18 juli 2022 een aanvraag ingediend bij de minister van OCW voor goedkeuring van een bestuurlijke fusie per 1 januari 2023 en een institutionele fusie per 1 augustus 2023. De bestuurlijke fusie betreft de overdracht door de Stichting Algemeen Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie van de instandhouding van de instelling Friesland College (brinnr. 25LG) aan de Stichting voor Christelijk Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Friesland/Flevoland. De institutionele fusie gaat over de samenvoeging van de instellingen Friesland College (brinnr. 25LG) en ROC Friese Poort (brinnr. 08PG) tot de instelling ROC Friese Poort (brinnr. 08PG).

De Commissie macrodoelmatigheid mbo (CMMBO) heeft de taak de minister van OCW te adviseren over de voorgenomen fusie. Hierbij brengt de CMMBO haar advies uit.

Overwegingen

De analyse van de voorgenomen fusie is uitgevoerd op basis van de criteria in de ‘Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017’. Op basis van de uitgevoerde analyse (zie bijlage 1) komt de CMMBO samengevat tot de volgende overwegingen:

Regionale context:

De recente en verwachte daling van het aantal bekostigde mbo-studenten van Friesland College en de verwachte daling van het aantal bekostigde studenten van ROC Friese Poort draagt volgens de Beleidsregel bij aan een rechtvaardiging van de voorgenomen fusie. ROC Friese Poort vormt uit oogpunt van de regionale sociaal-economische structuur en overlap van verzorgingsgebied de meest logische fusiepartner voor Friesland College. De fusie maakt het eenvoudiger om als publieke voorziening in hechte allianties met regionale partners te werken aan sterk beroepsonderwijs.

Het verzorgingsgebied van Friesland College overlapt nagenoeg geheel met dat van ROC Friese Poort. Het zwaartepunt wordt gevormd door de provincie Friesland en Noord-Flevoland. Voor de regionale ontwikkeling van de economie, arbeidsmarkt en leefomgeving in dit verzorgingsgebied werken overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen in diverse netwerkstructuren. Voor het mbo zijn een aantal uitdagingen geformuleerd. Ten eerste vereisen ontwikkelingen in het werkveld meer wendbaarheid van het mbo om het beroepsonderwijs inhoudelijk sneller te kunnen vernieuwen. Ten tweede vraagt de dreigende dalende arbeidsparticipatie (a.g.v. vergrijzing) o.a. om het versterken van de arbeidsmarktpositie van werkenden en werkzoekenden door om-, bij- en opscholing. Tenslotte wordt van het mbo een bijdrage verwacht aan het in stand houden van de leefbaarheid van de regio (bijvoorbeeld door studenten in de vorm van stages, maatschappelijke dienstplicht, of als vrijwilliger binnen de regio te verbinden aan lokale verenigingen en bedrijvigheid). Partners in de netwerken (werk en inkomen, zorg) vragen om een stevig beroepsonderwijs dat voldoende kan investeren in deze uitdagingen. De fusie draagt bij aan een stevigere positie van het mbo in deze netwerken en naar verwachting aan een betere dienstverlening aan studenten, werkenden en werkzoekenden.

Daarnaast werken de drie Noordelijke provincies voor hun ruimtelijke en economische ontwikkeling steeds meer samen. Dit geldt ook t.a.v. het beroepsonderwijs en hoger onderwijs. De voorgenomen fusie draagt bij aan een stevigere positionering van het Friese mbo in dit geheel.

Het aantal mbo-studenten van Friesland College is de afgelopen jaren substantieel gedaald en het aantal studenten van ROC Friese Poort is in deze periode in absolute zin evenveel gestegen. Dit terwijl het aantal mbo-studenten dat in het verzorgingsgebied woont in deze periode nagenoeg gelijk is gebleven. De daling van het aantal mbo-studenten van Friesland College is vooral veroorzaakt door een verlies van marktaandeel aan m.n. ROC Friese Poort. In de toekomst daalt naar verwachting het totaal aantal mbo-studenten in het verzorgingsgebied. Door zijn structureel dalend aantal studenten concludeert Friesland College in de toekomst zelfstandig onvoldoende te kunnen investeren om een relevante bijdrage te blijven leveren aan de genoemde uitdagingen: een wendbaar mbo, een leven lang ontwikkelen en aan de leefbaarheid van de regio. Daarom heeft Friesland College na een toekomstverkenning tijdig het initiatief genomen tot deze fusie. Het alternatief om in een heftige concurrentiestrijd tussen beide instellingen te komen, zou bovendien de energie en middelen richten op de verkeerde dingen.

Toegankelijkheid van een divers onderwijsaanbod

Uit oogpunt van vrijheid van studenten om een instelling te kunnen kiezen, leidt de fusie tot het verdwijnen van één zelfstandige mbo-instelling in de regio. Er is in deze situatie in zekere zin sprake van een paradox: vanwege de bestaande keuzevrijheid zijn minder jongeren gaan kiezen voor Friesland College, hetgeen nu gaat leiden tot het verdwijnen van deze zelfstandige instelling en dus tot een keuzemogelijkheid minder. Dit is een inherente uitkomst van het huidige mbo-stelsel. Veel mbo-studenten in Friesland zijn straks aangewezen op één roc. Studenten in Noord-Flevoland kunnen nog uit meerdere roc's kiezen.

De fusie draagt wel bij aan het in stand houden van de keuzevrijheid ten aanzien van een breed en divers aanbod van beroepsopleidingen in de regio. En aan de mogelijkheden dit aanbod inhoudelijk door te ontwikkelen en toegankelijker te maken voor een bredere doelgroep. De fusieorganisatie wil daarnaast actief invulling geven aan een interlevensbeschouwelijke visie die o.a. ruimte biedt voor een meer of minder bepaald levensbeschouwelijk profiel per mbo-college, locatie en/of onderwijsteam. Het behoud van keuzevrijheid van studenten t.a.v. een gevarieerd regionaal aanbod van opleidingen draagt op basis van de Beleidsregel positief bij aan de beoordeling van de fusie.

Wat betreft bereikbaarheid en spreiding van onderwijsvoorzieningen heeft de voorgenomen fusie geen negatieve gevolgen. De voorgenomen fusie draagt bij aan het in stand houden van de huidige bereikbaarheid en spreiding van onderwijsvoorzieningen in de provincie Friesland en Noordelijk Flevoland. Voor een beperkt deel van de kwetsbare jongeren blijft de reistijd naar de dichtstbijzijnde locatie ook na de fusie meer dan een half uur. Wel wordt het aanbod van Entree- en niveau 2-opleidingen op locaties verbreed (waardoor keuzevrijheid t.a.v. opleiding vergroot wordt voor deze groep), naast een meer outreachende aanpak voor deze groep.

(Macro)doelmatigheid

De financiële positie van ieder van de twee instellingen voorafgaand aan de fusie is voldoende. De voorgenomen fusie leidt tot een structurele afname van overhead (bestuur, management en bedrijfsvoering). Uitgangspunt is dat deze fusie niet leidt tot gedwongen ontslag. De fusie brengt incidentele frictiekosten met zich mee, deze zijn gespecificeerd en door de fusieorganisatie te financieren. Daarnaast beschikt de fusieorganisatie over middelen om te kunnen investeren in het realiseren van beoogde doelen. Tenslotte is de fusieorganisatie, uit oogpunt van financiële continuïteit, voldoende flexibel om in te kunnen spelen op verschillende scenario's t.a.v. de ontwikkeling van het aantal studenten. Dit alles draagt op basis van de Beleidsregel bij aan een

positieve beoordeling van de fusie.

Omdat het aanbod van opleidingen en verzorgingsgebied van Friesland College en ROC Friese Poort nagenoeg geheel overlapt, biedt de fusie mogelijkheden om de doelmatigheid van het opleidingsaanbod in het verzorgingsgebied te versterken. Het fusieplan biedt perspectief dat deze mogelijkheden ook gerealiseerd gaan worden.

Wat betreft de externe doelmatigheid van het opleidingsaanbod in het verzorgingsgebied leidt de fusie tot één grote aanbieder van middelbaar beroepsonderwijs in de provincie Friesland, met uitzondering van groen beroepsonderwijs. Met een gezamenlijk marktaandeel van 51% wordt de fusieorganisatie ook in Noordelijk Flevoland een grote aanbieder. Het fusieplan geeft aan dat de fusie niet als doel heeft om het marktaandeel in Friesland, Noordelijk Flevoland of in omliggende gebieden te vergroten. Er worden dan ook geen nieuwe vestigingen binnen of buiten deze regio overwogen. In Noord-Nederland stemmen mbo-instellingen onderling af over hun opleidingsaanbod. Op deze wijze moet de fusie bijdragen aan een doelmatig aanbod van opleidingen.

Het huidige arbeidsmarktperspectief van het opleidingsaanbod van beide instellingen is doorgaans voldoende tot goed en ligt rond het landelijk gemiddelde van het mbo. De fusie moet bijdragen aan het verder versterken van het arbeidsmarktperspectief. Dit door o.a. door een actievere participatie in regionale netwerken van bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen en een wendbaarder aanbod van opleidingen.

Kwaliteit en responsiviteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs van de twee instellingen is bij aanvang van de fusie voldoende. De fusie moet minimaal bijdragen aan de continuering hiervan. De huidige kwaliteitszorg van beide instellingen is op hoofdlijnen vergelijkbaar: deze gaat uit van een strategisch meerjarenplan en een jaarplancyclus. Er zijn uitgangspunten geformuleerd voor de gezamenlijke inrichting van de kwaliteitszorg voor de fusieorganisatie. Daarbij staan het versterken van de PDCA-cyclus, data-gedreven werken en het stimuleren van een professionele cultuur, waarin eigenaarschap voor kwaliteit door alle medewerkers wordt gevoeld en uitgedragen, centraal. Inzet is om het eigenaarschap van de teams voor de kwaliteit van het onderwijs te versterken en de teams te ondersteunen bij de ontwikkeling van de kwaliteitscultuur. De kwaliteitszorg wordt door de nieuwe fusieorganisatie georganiseerd op het niveau van mbo-colleges en daarbinnen op teamniveau. De doorontwikkeling van de kwaliteitszorg wordt gefaciliteerd door een centraal team, dat wordt ondergebracht bij de dienst Onderwijs en dat samen met decentrale kwaliteitsmedewerkers en medewerkers kwaliteitszorg binnen de onderwijsteams een kennisnetwerk vormt.

De examinering door beide instellingen verschilt nu. Voor de fusieorganisatie zijn inmiddels gemeenschappelijke uitgangspunten geformuleerd voor de examinering. Daarbij wordt ingezet op meer flexibiliteit in examenvormen en -instrumenten en meer mogelijkheden voor studenten om zelf bewijslast aan te dragen waarmee kan worden aangetoond dat aan de eisen wordt voldaan. Deze uitgangspunten zijn vertaald in ontwerpprincipes voor de inrichting van de examinering op de verschillende niveaus binnen de nieuwe organisatie.

Een belangrijke reden voor beide instellingen om te fuseren is om de responsiviteit van het beroepsonderwijs te versterken. Uit de visie van beide instellingen en ambities van de fusieorganisatie komt naar voren dat niet alleen de responsiviteit te versterken een belangrijk speerpunt is, maar ook het versterken van de verbinding met de regio. De fusieorganisatie streeft ernaar om een regionaal kennis- en innovatiecentrum zijn, waar vakonderwijs, leven lang ontwikkelen, innovatie en kenniscirculatie centraal staan. Om hieraan invulling te geven investeert de fusieorganisatie in

onderwijs- en organisatieontwikkeling. Binnen de fusieorganisatie zijn de zes mbo-colleges, en daarbinnen de onderwijsteams, integraal verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het onderwijs. Dat moet zorgen voor wendbaarheid en biedt de mogelijkheid om in te spelen op ontwikkelingen in de directe omgeving van de colleges. Voor hun ondersteuning wordt samenwerking door onderwijsteams van verschillende mbo-colleges binnen eenzelfde domein georganiseerd, worden veranderprogramma's uitgevoerd (o.a. gericht op professionalisering en flexibilisering onderwijs) en een beperkt aantal expertisecentra ingericht (waaronder het Student Service Centrum).

Samengevat stelt de Commissie vast dat de fusieorganisatie duidelijke ambities heeft de kwaliteit en responsiviteit van het onderwijs verder te versterken en hiervoor de randvoorwaarden schept.

Menselijke maat

Ten eerste moet de organisatie van het onderwijs ook na de fusie voor de individuele student en medewerker herkenbaar, toegankelijk en overzichtelijk zijn. Ten tweede is er de (mede)zeggenschap over het onderwijs, de dagelijkse leiding moet herkenbaar en toegankelijk zijn voor medewerkers, studenten en ouders.

Uit onderzoeken blijkt dat studenten en medewerkers van beide instellingen uit oogpunt van menselijk maat (boven)gemiddeld mate tevreden zijn over de huidige situatie. De inrichting van de fusieorganisatie is zodanig dat de menselijke maat voor studenten en medewerkers behouden blijft. Ondanks de toenemende omvang van de organisatie, wordt het onderwijs kleinschalig en zoveel mogelijk decentraal georganiseerd door onderwijsteams binnen mbo-colleges. De meeste mbo-colleges bestaan uit circa twee- tot vierduizend studenten. Alleen in Leeuwarden is sprake van grotere mbo-colleges met circa vijfduizend studenten. De mbo-colleges hebben meerdere locaties, waardoor sprake is van voldoende kleinschaligheid. Binnen de locaties hebben de opleidingen een eigen plek. Binnen de nieuwe wordt gewerkt met relatief kleine onderwijsteams, met gemiddeld circa twee- tot driehonderd studenten, die worden aangestuurd door een teamleider. (Specialistische) ondersteuning van medewerkers en studenten door stafdiensten en het Student Service Centrum vindt op de mbo-colleges plaats. Voor praktische zaken kunnen studenten per locatie terecht bij servicebalies. Uit oogpunt van de student wordt de leerroute meer gepersonaliseerd. Elke student heeft een studieloopbaanbegeleider (slb'er) bij wie hij of zij terecht kan met vragen en problemen, zowel op het gebied van de opleiding en het leerproces als op het gebied van persoonlijk welbevinden, en met klachten, kritiek en complimenten. De slb'er is het eerste aanspreekpunt voor de student en/of de ouders/verzorgers. De slb'er heeft een spilfunctie in de begeleiding van de ontwikkeling in het leertraject, de loopbaan en de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student. Zo nodig verwijst de slb'er de student door naar meer gespecialiseerde ondersteuning. Daarnaast kunnen de student en/of de ouders/verzorgers met kritiek, klachten en complimenten terecht bij individuele docenten en bij de teamleider. Of in specifieke gevallen bij vertrouwenspersonen.

Voor de gefuseerde organisatie wordt één Ondernemingsraad en één overkoepelende Studentenraad ingesteld op instellingsniveau. Daarnaast kent ieder mbo-college een eigen Studentenraad waardoor deze zichtbaar en benaderbaar is voor de studenten die zij vertegenwoordigen.

De CMMBO stelt vast dat de voorgenomen bestuurlijke en institutionele fusie in voldoende mate de (bestaande) menselijke maat respecteert en waarborgt.

Intern en extern draagvlak

De Commissie concludeert op basis van haar analyse dat er intern en extern voldoende steun is voor de bestuurlijke en institutionele fusie van Friesland College en ROC Friese Poort.

Intern de organisaties zijn o.a. medewerkers en studenten op verschillende manieren betrokken bij de aanloop naar de fusie. Daarnaast zijn de betrokken medezeggenschapsorganen tijdig betrokken. Alle medezeggenschapsorganen en de Raden van Toezicht hebben inmiddels kennisgenomen van de Fusie Effectrapportage en mede op basis daarvan positief geadviseerd over de voorgenomen fusie.

Parallel aan het interne communicatieproces is ook met externe partijen gecommuniceerd over de voorgenomen fusie. Zo zijn de omliggende mbo-instellingen van Friesland College en ROC Friese Poort positief over deze fusie. Mede omdat de fusieorganisatie zich primair op het bestaande verzorgingsgebied blijft richten. Daarnaast is het fusievoornemen met toeleverende en afnemende vo- en ho-instellingen in de regio afgestemd en steunen zij ook de fusie.

Ook provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied ondersteunen de fusie.

Een representatieve selectie van het regionale (georganiseerd) bedrijfsleven en netwerkorganisaties staan ook positief t.o.v. deze voorgenomen fusie en beklemtonen het belang van een kwalitatief goed opleidingsaanbod dat is toegesneden op de regio.

Conclusie

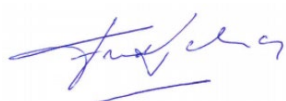
Op basis van artikel 2.1.11 van de WEB kan de minister van OCW goedkeuring onthouden indien als gevolg van de fusie de daadwerkelijke variatie van het onderwijsaanbod, in het opzicht van de diversiteit van onderwijsaanbieders in het middelbaar beroepsonderwijs, gelet op het geheel van de voorzieningen op het gebied van het onderwijs, op significante wijze wordt belemmerd. Op basis van voorgaande overwegingen komt de Commissie tot de conclusie dat de voordelen van de bestuurlijke en institutionele fusie ruimschoots opwegen tegen de nadelen. Er is geen sprake is van een significante belemmering van de variatie van het onderwijsaanbod als gevolg van deze voorgenomen bestuurlijke fusie.

Advies

De Commissie macrodoelmatigheid mbo adviseert de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap goedkeuring te verlenen aan de voorgenomen bestuurlijke en institutionele fusie tussen Friesland College en ROC Friese Poort.

Hoogachtend,

De Commissie macrodoelmatigheid mbo

A. Paling MBA
Voorzitter

ir. C.J. van Overveld
Secretaris

Bijlage 1: Analyse voornemen bestuurlijke en institutionele fusie ROC Friese Poort en Friesland College

1. Fusiepartners

Gegevens fusiepartners
<p>De fusiepartners zijn:</p> <p><i>Stichting voor Christelijk Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Friesland/Flevoland (ROC Friese Poort):</i> Stichting voor Christelijk Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Friesland/Flevoland (nr. bevoegd gezag 30932, vestigingsplaats Leeuwarden) is de rechtspersoon die de instelling ROC Friese Poort (brinnr. 08PG) in stand houdt. ROC Friese Poort is een regionaal opleidingen centrum dat middelbaar beroepsonderwijs en volwasseneneducatie verzorgt in de provincie Friesland en het noordelijk deel van de provincie Flevoland. ROC Friese Poort is 100% aandeelhouder van ROC Friese Poort Bedrijfsopleidingen¹, waarin contractactiviteiten worden uitgevoerd. De contractactiviteiten vormden in 2021 4% van de totale baten van ROC Friese Poort. Daarnaast is ROC Friese Poort lid van de Coöperatie Maritieme Academie Holland U.A.²</p> <p><i>De Stichting Algemeen Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (ROC Friesland College):</i> De Stichting Algemeen Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie (nr. bevoegd gezag 40295, vestigingsplaats Leeuwarden) is de rechtspersoon die de instelling ROC Friesland College (brinnr. 25LG) in stand houdt. Het ROC Friesland College is een regionaal opleidingen centrum dat middelbaar beroepsonderwijs, vavo, volwasseneneducatie en contractactiviteiten verzorgt in de provincie Friesland. De contractactiviteiten vormden in 2021 4,6% van de totale baten. Daarnaast heeft ROC Friesland College minderheidsdeelnemingen in Stichting Knooppunt, Coöperatie Zuivelopleidingen Nederland U.A. en Stichting De Nieuwe Kanselarij³.</p>

¹ De besloten vennootschap Friese Poort Opleiding en Training B.V., handelend onder de naam ROC Friese Poort Bedrijfsopleidingen. De contractactiviteiten richten zich op o.a. inburgering en niet bekostigde trainingen, cursussen en opleidingen. De omzet bedroeg in 2021 € 5,8 mln, het eigen vermogen was in 2021 € 4 mln. (Bron: Jaardocument ROC Friese Poort 2021)

² Deze coöperatie heeft als doel het bevorderen en leveren van een bijdrage aan de kwaliteit en kwantiteit van het onderwijs in de maritieme sector. De coöperatie bestaat uit zes leden die elk niet aansprakelijk zijn voor schulden van de coöperatie en niet verplicht zijn tot bijdrage in tekorten, ook niet bij ontbinding van de rechtspersoon.

³ Stichting Knooppunt (Heerenveen) en Stichting De Nieuwe Kanselarij (Leeuwarden) zijn ontmoetingsplekken voor bedrijfsleven, beroepsonderwijs en overheid. De Coöperatie Zuivelopleidingen Nederland U.A. is een samenwerkingsverband van opleiders gericht op het verzorgen van o.a. opleidingen procestechniek en voedingstechnologie voor de zuivelsector. Het betreft een coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid, waardoor leden niet aansprakelijk zijn voor evt. schulden van de coöperatie.

2. Aard van de fusie

Aard van de fusie
<p>Het gaat hier om een aanvraag voor een bestuurlijke fusie per 1 januari 2023 en een institutionele fusie per 1 augustus 2023⁴.</p> <p><i>Bestuurlijke fusie:</i></p> <p>De bestuurlijke fusie betreft de overdracht door de Stichting Algemeen Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie van de instandhouding van de instelling ROC Friesland College (brinnr. 25LG) aan de Stichting voor Christelijk Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie Friesland/Flevoland.</p> <p><i>Institutionele fusie:</i></p> <p>De institutionele fusie betreft de samenvoeging van de instellingen ROC Friese Poort (brinnr. 08PG) en ROC Friesland College (brinnr. 25LG) tot de instelling ROC Friese Poort (brinnr. 08PG).</p>

3. Beoordeling voornemen bestuurlijke fusie

De ‘Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017’ bevat in artikel 5 de criteria op basis waarvan in ieder geval het voornemen voor fusie getoetst moet worden. In deze paragraaf volgt, aan de hand van deze criteria, een analyse van de voorgenomen fusie.

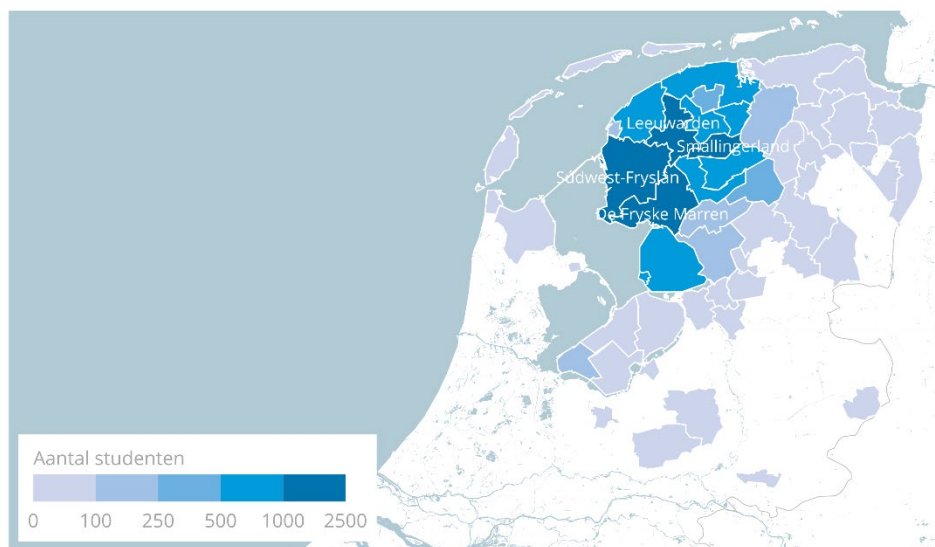
Analyse
<p>3.1 Regionale context (o.a. ontwikkeling aantal studenten)</p> <p><u>ROC Friese Poort:</u></p> <p>ROC Friese Poort heeft zijn beroepsonderwijs georganiseerd in vier vestigingen verspreid over zes plaatsen in Friesland en de Noordoostpolder. Met vier locaties in de gemeente Leeuwarden, drie locaties in de gemeente Sneek, vier locaties in de gemeente Drachten en één locatie in de gemeenten Dokkum, Emmeloord en Urk.</p> <p>Figuur 1, hieronder, geeft een beeld van het geografisch verzorgingsgebied van ROC Friese Poort. Het overgrote deel van de mbo-studenten is afkomstig uit de provincie Friesland (81%), gevolgd door Flevoland (11%). Het overige deel van de studenten komt uit Groningen (3%), Overijssel (2%), Drenthe (1%) en Noord-Holland (1%).</p>

⁴ Aanvraag fusietoets ROC Friese Poort en Friesland College, d.d. 18 juli 2022. Met als bijlage de Fusie Effect Rapportage (FER) *Fusie Friese Poort en Friesland College*.

Figuur 1 Herkomst mbo-studenten ROC Friese Poort

mbo-studenten ROC Friese Poort, 2020

Aantal studenten naar woongemeente (>5)

Tabel 2, hieronder, geeft een beeld van de (verwachte) ontwikkeling van het aantal mbo-studenten van ROC Friese Poort. Uit de tabel 2 blijkt ten eerste dat het totaal aantal studenten in de periode 2017-2021 met 7,3% is toegenomen tot ruim 15.000 studenten. Dit komt overeen met een gemiddelde jaarlijkse stijging van zo'n 1,8%. Het grootste deel van deze stijging vond plaats in de eerste jaren van deze periode. Dit terwijl het totaal aantal mbo-studenten dat in de provincie Friesland woont in deze periode nagenoeg hetzelfde is gebleven⁵. ROC Friese Poort heeft zijn marktaandeel in Friesland dus zien toenemen in deze jaren. Vanaf 2021 wordt echter een voortdurende terugloop verwacht. Op basis van de studentprognoses van DUO⁶ wordt in de periode 2021-2030 een afname van het totaal aantal student verwacht van gemiddeld 1,0% per jaar. ROC Friese Poort gaat uit van een verwachte krimp van 1,0%-1,5% (gewogen studentenaantallen) tussen 2021 en 2035⁷ bij een gelijkblijvend marktaandeel. Uit oogpunt van demografische ontwikkeling is Noordoost-Friesland aangemerkt als krimpregio, en zijn Noordwest-Friesland, Zuidoost Friesland en de Friese Waddeneilanden aangemerkt als anticipeerregio's⁸.

Tabel 2: (Verwachte) ontwikkeling aantal mbo-studenten ROC Friese Poort

Leerweg	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2025	2030
BOL	10.272	10.515	10.543	10.944	10.661	11.362	10.879	10.390	9.649
BBL	3.674	4.049	4.408	4.124	4.326	3.084	3.206	3.283	3.250
Totaal	13.946	14.564	14.951	15.068	14.987	14.446	14.085	13.673	12.899

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs en MBO prognose 2022)

Onderstaande tabel 3 geeft inzicht in de leerweg en het niveau van de mbo-opleidingen van ROC Friese Poort in het meest recente schooljaar 2021-2022. De tabel toont aan dat het aandeel studenten in de bbl-leerweg groter is dan het landelijk gemiddelde. Ook valt op dat het aandeel studenten op niveau 3 groter is dan het landelijk gemiddelde, wat een gevolg is van het grotere aandeel studenten in de bbl-leerweg. En het aandeel studenten op niveau 4 is kleiner dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 3: Studenten ROC Friese Poort naar leerweg en niveau, 2021

	Leerweg		Niveau			
	BOL	BBL	Entree	2	3	4
ROC Friese Poort	71,1%	28,9%	3,6%	13,5%	30,3%	52,5%
Landelijk mbo	74,2%	25,8%	2,8%	16,3%	22,5%	58,3%

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs)

ROC Friesland College:

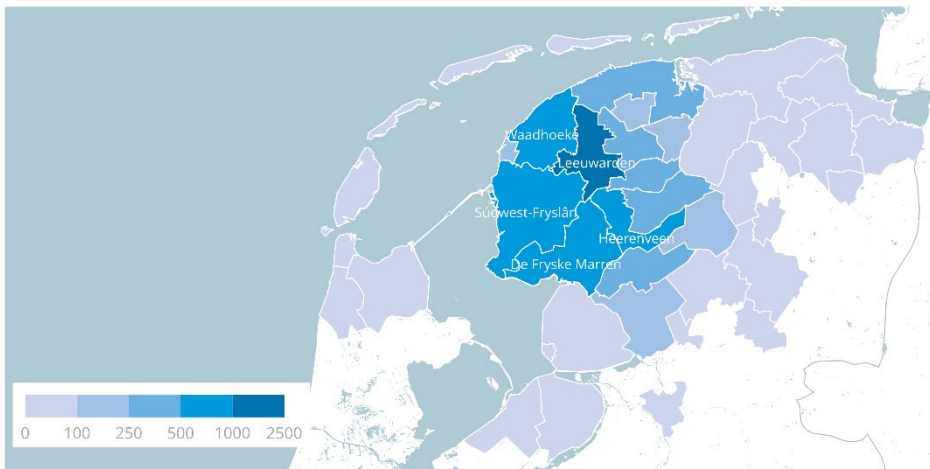
Friesland College heeft zijn beroepsonderwijs georganiseerd in twee vestigingen: Leeuwarden en Heerenveen. Met vijf locaties in Leeuwarden en drie locaties in Heerenveen. Daarnaast bieden zij praktijkroutes en volwasseneducatie aan over de hele provincie Friesland.

Figuur 2, hieronder, geeft een beeld van het geografisch verzorgingsgebied van Friesland College. Het overgrote deel (91%) van de mbo-studenten woont in de provincie Friesland. Het overige deel van de studenten komt uit Overijssel (2%), Groningen (2%), Flevoland (1%), Drenthe (1%) en Noord-Holland (1%).

Figuur 2 Herkomst mbo-studenten ROC Friesland College

mbo-studenten ROC Friesland College, 2020

Aantal studenten naar woongemeente (>5)

⁵ Het aantal mbo-studenten dat in Friesland woont is in deze periode nagenoeg hetzelfde gebleven (van 24.001 in 2017 tot 24.120 in 2021 (Bron: DUO).

⁶ De raming van DUO sluit aan op de referentieraming van het ministerie van OCW. De totale aantallen geprognosticeerde mbo-studenten komen overeen met de totalen die voorspeld zijn door de referentieraming. De prognose per instelling wordt berekend door historische marktaandeelen van verschillende instellingen hierop te projecteren. Voor de regio Friesland verwacht DUO ook een jaarlijkse, gemiddelde daling van het aantal mbo-studenten van 1%. Bron: Dashboard MBO prognose 2022 (DUO).

⁷ Zie Jaarverslag 2020, ROC Friese Poort, pagina 42

⁸ Bron: ministerie van BZK: Krimpgebieden en anticipeergebieden.

Tabel 4 geeft een beeld van de (verwachte) ontwikkeling van het aantal mbo-studenten van Friesland College. Uit de tabel blijkt dat het totaal aantal mbo-studenten in de periode 2017-2021 met zo'n 12,6% is afgenomen. Dit komt overeen met een gemiddelde jaarlijkse afname van ruim 3,1%. Deze afname is sterker dan de ontwikkeling van het aantal mbo-studenten in het verzorgingsgebied in dezelfde periode, dit is nagenoeg hetzelfde gebleven.

Daarnaast wordt, op basis van de prognose van DUO, in de periode 2022-2030 een verdere afname van het totaal aantal studenten verwacht van gemiddeld 1,3% per jaar. Ook het verzorgingsgebied van Friesland College omvat de krimpregio Noordoost-Friesland en de drie anticipeerregio's Noordwest-Friesland, Zuidoost Friesland en de Friese Waddeneilanden.

Tabel 4: (Verwachte) ontwikkeling aantal mbo-studenten ROC Friesland College

Leerweg	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2025	2030
BOL	7.963	7.444	7.025	6.848	6.521	7.089	6.841	6.581	6.125
BBL	1.615	1.752	1.851	1.814	1.909	1.340	1.389	1.398	1.343
Totaal	9.578	9.196	8.876	8.662	8.430	8.429	8.230	7.979	7.468

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs en MBO prognose 2022)

Uit voorgaande blijkt dat de daling van het aantal mbo-studenten van Friesland College in de afgelopen jaren nauwelijks tot niet toe te schrijven is aan de ontwikkeling van het totaal aantal mbo-studenten in de provincie. Friesland College heeft de afgelopen jaren marktaandeel verloren aan andere mbo-scholen in de regio⁹. ROC Friese Poort heeft in dezelfde periode zijn marktaandeel zien stijgen en lijkt de primaire begunstigde van het teruglopende marktaandeel van Friesland College. Tabel 5, hieronder, toont de toe- en afname van studenten in absolute aantallen in de afgelopen jaren.

Tabel 5: Verandering van het aantal studenten van ROC Friese Poort en Friesland College in de periode 2018 - 2021

	2018	2019	2020	2021
Friesland College	- 382	-320	-214	-232
ROC Friese Poort	+618	+387	+117	-81

Bron: DUO (Open Onderwijsdata 2022)

Tabel 6 hieronder toont dat het aantal studenten naar leerweg en niveau van Friesland College grotendeels overeenkomt met het landelijk gemiddelde. Er is sprake van een iets groter aandeel studenten op niveau 1 en in de bol-leerweg.

Tabel 6: Studenten ROC Friesland College naar leerweg en niveau, 2021

	Leerweg		Niveau			
	BOL	BBL	Entree	2	3	4
ROC Friesland College	77,4%	22,6%	4,2%	17,2%	23,0%	55,6%
Landelijk mbo	74,2%	25,8%	2,8%	16,3%	22,5%	58,3%

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs)

⁹ Zie Jaarverslag 2020, ROC Friesland College, pagina 97

Totaal fusieorganisatie ROC Friese Poort en ROC Friesland College:

Tabel 7 hieronder is een samenvoeging van tabellen 2 en 5 en geeft de (verwachte) ontwikkeling van het totaal aantal mbo-studenten van ROC Friese Poort en Friesland College. Het totaal aantal studenten is in de periode 2017 t/m 2021 redelijk stabiel gebleven met ruim 23.000 studenten. Met de fusie ontstaat de op één na grootste mbo-instelling van Nederland. Naar de toekomst toe daalt volgens de DUO-prognose het aantal studenten van de fusieorganisatie met gemiddeld zo'n 1,5% per jaar naar circa 20.000 studenten in 2030. Dit komt overeen met de raming voor de fusieorganisatie¹⁰.

Tabel 7: (Verwachte) ontwikkeling aantal mbo-studenten ROC Friese Poort en ROC Friesland College

Instelling	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2025	2030
ROC Friese Poort	13.946	14.564	14.951	15.068	14.987	14.446	14.085	13.673	12.899
ROC Friesland College	9.578	9.196	8.876	8.662	8.430	8.429	8.230	7.979	7.468
Totaal fusieorganisatie	23.524	23.760	23.827	23.730	23.417	22.875	22.315	21.652	20.367

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs en MBO prognose 2022)

In onderstaande tabel 8 zijn de samengevoegde gegevens opgenomen over leerweg en niveau van studenten van beide instellingen gezamenlijk. Na fusie ontstaat een instelling die qua leerwegverdeling gelijk is aan het landelijk mbo-gemiddelde. Het aantal studenten op niveau 3 is iets hoger dan het landelijk gemiddelde en het aantal studenten op niveau 4 is iets lager dan het landelijk gemiddelde.

Tabel 8: Studenten van fusieorganisatie naar leerweg en niveau, 2021

	Leerweg		Niveau			
	BOL	BBL	Entree	2	3	4
Totaal fusieorganisatie	74,2%	25,8%	3,9%	15,4%	26,6%	54,1%
Landelijk mbo	74,2%	25,8%	2,8%	16,3%	22,5%	58,3%

Bron: DUO (Basisregister Onderwijs en MBO prognose 2022)

Uit de eerder vermelde figuren 1 en 4 blijkt dat het huidige verzorgingsgebied van Friesland College nagenoeg geheel overlapt met het verzorgingsgebied van ROC Friese Poort. Het zwaartepunt van het verzorgingsgebied van de gefuseerde instelling bestaat uit de provincie Friesland en Noordelijk Flevoland (de Noordoostpolder). Zo'n 92% van alle huidige mbo-studenten van beide instellingen woont in dit gebied. Er worden geen nieuwe locaties buiten deze regio overwogen.

Voor de regionale ontwikkeling van de economie, arbeidsmarkt en leefomgeving in Friesland en Noordelijk Flevoland werken overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen samen in een diversiteit aan netwerkstructuren, platforms en programma's¹¹.

¹⁰ Onderbouwing Fusie Effectrapportage bestuurlijke en institutionele fusie ROC Friese Poort en Friesland College, bijlage bij aanvraag fusietoets.

¹¹ Beide instellingen geven aan in o.a. de volgende samenwerkingsverbanden te participeren. In Friesland gaat het om het regionaal werkbedrijf Fryslân Werkt, Regioboard Noardeast-Fryslân, Regiodeal Noard East Fryslân, Arbeidsmarktplatform Súdwest Fryslân, de provinciale sectorkamers, Friese Projecten Machine, VNO-NCW, Circulair Friesland, Leeuwarden Student City, Innovatiecluster Drachten, Consortium voor Innovatie, Club Diplomatieque Fryslân, Care & Cure overleg, Seker en Sûn, Toerisme Alliantie Friesland en het Innovatiepact Fryslân. In Noordelijk

De aanvraag fusietoets van beide instellingen omvat een beknopte analyse van regionale ontwikkelingen en de bijdrage die het middelbaar beroepsonderwijs aan de belangrijkste maatschappelijke opgaven zou moeten leveren. Daaruit blijkt o.a. dat beide regio's zich kenmerken door relatief veel MKB. In Friesland is een relatief groter deel van de beroepsbevolking laag of middelbaar opgeleid.

De meeste banen in Friesland zijn te vinden in de sectoren zorg en welzijn, handel en reparatie en industrie en delfstoffenwinning. In vergelijking met heel Nederland is in Friesland het aantal banen in de industrie, de landbouw en de sector zorg en welzijn relatief hoog. Voor de sectoren zakelijke dienstverlening, handel, ICT en vervoer geldt het omgekeerde: het aantal banen in deze sectoren is in Friesland relatief laag. In de werkgelegenheidsstructuur zijn er regionale verschillen. In alle beroepsklassen, met uitzondering van agrarische, creatieve en pedagogische beroepen, is in Friesland sprake van een krappe of zeer krappe arbeidsmarkt. De krapte is het grootst in de technische en ICT beroepen, verpleegkundigen op mbo-niveau en in logistiek en transport. De verwachting is dat de krapte op de arbeidsmarkt als gevolg van krimp van de beroepsbevolking en daling van het aantal mbo-studenten verder zal toenemen: de komende 30 jaar wordt in Friesland een daling van de beroepsbevolking verwacht van 17% (bron: Factsheet Arbeidsmarkt provincie Friesland). Aanzienlijke groei van de arbeidsparticipatie, onder andere door LLO, is nodig om aan de arbeidsvraag te kunnen blijven voldoen.

Anders dan Friesland wordt Flevoland de komende decennia gekenmerkt door groei van de beroepsbevolking. De potentiële beroepsbevolking zal tot 2030 met ruim 4% toenemen ten opzichte van 2020. Dat neemt niet weg dat de aanwas van jongeren naar verwachting onvoldoende is om aan de vervangingsvraag te voldoen. In alle beroepsklassen, met uitzondering van creatieve beroepen, is in Flevoland naar sprake van een krappe of zeer krappe arbeidsmarkt. De krapte is het grootst in de agrarische en technische beroepen. De meeste vacatures zijn er in de sectoren techniek, transport en logistiek en zorg en welzijn. De meeste banen in Flevoland zijn te vinden in de sectoren zorg en welzijn, detailhandel, groothandel, industrie en uitzendbureaus. Groothandel, detailhandel en uitzendbureaus zijn in vergelijking met Nederland als geheel oververtegenwoordigd. De economie in Noordelijk Flevoland kenmerkt zich door een sterk maritiem cluster op Urk, de visserijsector rondom het IJsselmeer en andere sectoren zoals agro-food, visserij, maritiem, maakindustrie, logistiek, voertuigtechnologie en high tech systems and materials.

Op basis van de uitgevoerde analyse worden voor de fusieorganisatie een aantal uitdagingen geformuleerd. Ten eerste vereisen ontwikkelingen in het werkveld meer wendbaarheid van het mbo om het beroepsonderwijs inhoudelijk sneller te kunnen vernieuwen. Ten tweede vraagt de dreigende dalende arbeidsparticipatie (a.g.v. vergrijzing) o.a. om het versterken van de arbeidsmarktpositie van werkenden en werkzoekenden door om-, bij- en opscholing. Tenslotte wil de fusieorganisatie een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de regio (o.a. vrijwilligerswerk door studenten in eigen dorp).

Flevoland werken overheden, bedrijfsleven en instellingen op een vergelijkbare wijze samen in de arbeidsmarktregio, de Economic Board Flevoland en in de regiodeal Noordelijk Flevoland. Daarnaast participeren ROC Friese Poort en het Friesland College in een aantal regionale samenwerkingsinitiatieven met bedrijven, instellingen en overheden. Een aantal voorbeelden hiervan zijn: Sterk Techniekonderwijs, Bouwloket, Scholingsalliantie Noord en RIF's en regiodeals zoals de Mediacampus en Maritiem Urk.

In het landelijke ruimtelijke beleid (Nationale Omgevingsvisie) vormt Friesland onderdeel van het Landsdeel Noord (Groningen, Drenthe en Friesland). De belangrijkste opgaven voor dit gebied zijn klimaatadaptie (met water als verbindende schakel tussen klimaatmaatregelen), economie/energietransitie (van gaswinning naar duurzame energie) en versterking van (bereikbaarheid) het stedelijk netwerk (o.a. Leeuwarden). Voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling werken de drie Noordelijke provincies steeds meer samen. Dit geldt ook voor ontwikkelingen binnen het beroepsonderwijs en hoger onderwijs.

Op basis van voorgaande analyse constateert de CMMBO het volgende:

- Het aantal mbo-studenten van Friesland College is de afgelopen jaren substantieel gedaald, tegelijkertijd is het aantal mbo-studenten van ROC Friese Poort in dezelfde periode nagenoeg evenveel toegenomen. Dit terwijl het totaal aantal mbo-studenten in de provincie Friesland in deze periode nagenoeg gelijk is gebleven. De daling van het aantal mbo-studenten van Friesland College is de afgelopen jaren dus niet zozeer veroorzaakt door demografische ontwikkelingen, maar in overwegende mate door een verlies van marktaandeel. Dit is de uitkomst van de ruimte die het mbo-stelsel biedt aan studenten om een school te kiezen en aan instellingen om onderling om studenten te kunnen concurreren.
- Inmiddels heeft het aantal mbo-studenten van beide instellingen een (verder) dalende lijn ingezet, met name als gevolg van demografische krimp. Voor de nabije toekomst wordt voor beide instellingen een jaarlijkse daling van gemiddeld ruim 1% verwacht.
- Voor met name Friesland College heeft het voorgaande geleid tot een heroverweging over de toekomst van de organisatie en de continuïteit van het verzorgde beroepsonderwijs. Voor ROC Friese Poort was de noodzaak daartoe minder, maar ook deze instelling krijgt naar de toekomst toe te maken met een verwachte daling van het aantal mbo-studenten.
- Het verzorgingsgebied van Friesland College overlapt grotendeels met dat van ROC Friese Poort. Het zwaartepunt wordt gevormd door de provincie Friesland, met daarbinnen de gemeente Leeuwarden.
- Beide instellingen zijn door tal van netwerken en initiatieven nauw verbonden met bedrijfsleven en overheden voor de sociaal-economische ontwikkeling van met Friesland en de aangrenzende Noordoostpolder.
- Voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling werken de drie Noordelijke provincies steeds meer samen. Dit geldt ook voor ontwikkelingen binnen het beroepsonderwijs en hoger onderwijs. De voorgenomen fusie draagt bij aan een stevigere positionering van het Friese mbo in dit geheel.
- De recente en verwachte daling van het aantal bekostigde mbo-studenten van Friesland College draagt volgens de Beleidsregel bij aan een rechtvaardiging van de voorgenomen fusie tussen Friesland College en ROC Friese Poort. Uit oogpunt van overlap in verzorgingsgebieden en de regionale sociaal-economische structuur is ROC Friese Poort de meest logische fusiepartner voor Friesland College. Het maakt het eenvoudiger om in hechte allianties met regionale partners te werken aan sterk beroepsonderwijs.

3.2 Toegankelijkheid van een divers onderwijsaanbod

3.2.1 Keuzevrijheid en variatie van het onderwijsaanbod

Uit oogpunt van de fusietoets is hier de vraag aan de orde of de fusie bijdraagt aan het behoud van keuzevrijheid van de student t.a.v. instellingen en aanbod van opleidingen.

Om de keuzevrijheid t.a.v. instellingen te kunnen beoordelen is eerst, op hoofdlijnen, de huidige situatie in kaart gebracht voor het verzorgingsgebied van ROC Friese Poort en ROC Friesland College.

Bijlage 1 bevat een overzicht van de belangrijkste instellingen waar mbo-studenten die in Friesland en in Noord-Flevoland¹² wonen hun opleiding volgen. Van alle MBO-studenten die in de provincie Friesland wonen, volgt meer dan driekwart (82%) zijn opleiding bij ROC Friese Poort en ROC Friesland College. Gevolgd door Aeres MBO (5%), Stichting Noorderpoort (3%), Deltion College (3%) en diverse andere mbo-instellingen. Van alle mbo-studenten die in Noord-Flevoland wonen, volgt 48% zijn opleiding bij Friese Poort en 22% bij Deltion College. Op afstand gevolgd door Hoornbeeck College (7%), Landstede (7%), Aeres (4%), Friesland College (4%) en diverse andere instellingen.

Zoals in de vorige paragraaf 3.1 aangegeven zijn de afgelopen jaren steeds meer jongeren gaan kiezen voor andere mbo-instellingen dan ROC Friesland College. Dat vormt, in samenhang met de verwachte demografische ontwikkelingen in de regio Friesland en de huidige bekostigingssystematiek van het mbo-stelsel, nu een aanleiding voor de fusie¹³. De fusie leidt tot één instelling minder in de provincie Friesland en dus tot minder keuzevrijheid van de student t.a.v. instellingen.

Om de keuzevrijheid t.a.v. opleidingen na te gaan, bevat bijlage 2 een overzicht van het huidige aanbod van opleidingen van beide instellingen. ROC Friese Poort biedt naast de Entree-opleiding in 13 domeinen 65 beroepsopleidingen met 194 kwalificaties. Daarnaast verzorgt men 6 cross-over kwalificaties. Zoals in paragraaf 3.1 aangegeven kent ROC Friese Poort relatief veel bbl-opleidingen op niveau 3. Daarnaast heeft ROC Friese Poort ten opzichte van het landelijk gemiddelde relatief meer studenten in de domeinen Zorg en welzijn (39,3%, tegenover een landelijk gemiddelde van 30,2%), Techniek en procesindustrie (11,4%, tegenover een landelijk gemiddelde van 8,1%) en relatief een beperkt aantal studenten Economie en administratie (8,3%, tegenover een landelijk gemiddelde van 9,7%) en Veiligheid en Sport (3,9%, tegenover een landelijk gemiddelde van 6,3%).

Het Friesland College verzorgt, naast de Entree-opleiding, in 15 domeinen 68 beroepsopleidingen met 167 kwalificaties. Daarnaast verzorgt men 1 cross-over kwalificatie en 2 regionale kwalificaties. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde heeft het Friesland College relatief meer studenten in het domein Mobiliteit en voertuigen (8,5%, tegenover een landelijk gemiddelde van 3,3%), Veiligheid en sport (10,4%, tegenover een landelijk gemiddelde van 6,3%) en Toerisme en recreatie (4,1%, tegenover een landelijk gemiddelde van 1,3%). Net als ROC Friese Poort heeft het Friesland College een beperkt aantal studenten, t.o.v. het landelijk gemiddelde, in het domein Economie en administratie (4,2%, tegenover een landelijk gemiddelde van 9,7%). Daarnaast heeft Friesland College ook een beperkt aantal studenten in de domeinen Zorg en Welzijn (25,1%, tegenover een landelijk gemiddelde van 30,2%) en Techniek en procesindustrie (4,6%, tegenover een landelijk gemiddelde van 8,1%).

Een deel van het totale opleidingsaanbod van beide instellingen overlapt. Het gaat hierbij om zo'n 45 dezelfde beroepsopleidingen en 96 kwalificaties. De overige opleidingen zijn complementair aan elkaar. Dit betekent dat beide instellingen nu in totaal zo'n 89 beroepsopleidingen verzorgen met ruim 270 kwalificaties. Er is dus sprake van een breed, gedifferentieerd aanbod van opleidingen waaruit studenten kunnen kiezen.

De fusieorganisatie heeft, samengevat, de volgende ambitie geformuleerd voor het opleidingsaanbod. Ten eerste wil men het huidige opleidingsaanbod voor alle studenten blijven aanbieden door o.a. de overlap in opleidingen te benutten om dit aanbod doelmatiger te organiseren, waarmee ook ruimte ontstaat om kleinere opleidingen in stand te kunnen houden (d.m.v. kruisfinanciering). Ten tweede wil

¹² Gemeenten Urk en Noordoostpolder

¹³ In 2020 heeft Friesland College een toekomstverkenning uitgevoerd en besloten met ROC Friese Poort verkennende gesprekken (vooronderzoek) te gaan voeren. Bron: Jaarverslag 2020, Friesland College.

men de toegankelijkheid en keuzevrijheid van onderwijs versterken. Dit wil de fusieorganisatie realiseren door opleidingen op meer verschillende locaties aan te bieden. De toegankelijkheid neemt tevens toe doordat geïnvesteerd gaat worden in flexibilisering van het onderwijs, waarmee een bredere doelgroep (in het kader van LLO) bereikt moet worden. Een andere dimensie die bijdraagt aan de keuzevrijheid is de ruimte die mbo-colleges en onderwijsteams hebben om verschillende onderwijsconcepten te hanteren en de actieve invulling die men wil gaan geven aan een pluriform levensbeschouwelijk onderwijs.

De Commissie constateert over de bijdrage van de fusie aan het behoud van keuzevrijheid van de student t.a.v. instellingen en aanbod van opleidingen samengevat, het volgende:

- De fusie leidt per saldo tot het verdwijnen van één mbo-instelling in de provincie Friesland, waardoor er één roc overblijft in de provincie (naast Aeres voor groen mbo). Uit het oogpunt van keuzevrijheid van instellingen is er in zekere zin sprake van een paradox: vanwege de bestaande keuzevrijheid zijn in de afgelopen jaren minder jongeren gaan kiezen voor Friesland College hetgeen nu mede gaat leiden tot het verdwijnen van een zelfstandige instelling en dus een keuzemogelijkheid minder.
- Veel Friese mbo-studenten zijn in de toekomst dus aangewezen op één mbo-instelling. Mbo-studenten uit Noord-Flevoland kunnen na de fusie nog steeds uit meerdere mbo-instellingen kiezen.
- De fusie beoogt niet alleen bij te dragen aan het in stand houden van het huidige aanbod van ROC Friesland College en ROC Friese Poort, maar ook aan het vergroten van keuzemogelijkheden door opleidingen op meer locaties aan te bieden. Daarnaast beoogt de fusie het onderwijs toegankelijker te maken voor een bredere doelgroep en is er binnen de organisatie ruimte om verschillende onderwijsconcepten (m.n. pedagogisch-didactische aanpak) toe te passen en kan het onderwijs per mbo-college en onderwijsteam een meer of minder bepaald levensbeschouwelijk profiel krijgen.
- Het behoud van keuzevrijheid van studenten t.a.v. een breed en gevarieerd regionaal aanbod van opleidingen en behoud van pedagogisch-didactische en levensbeschouwelijke diversiteit, draagt op basis van de Beleidsregel positief bij aan de beoordeling van de fusie en weegt op tegen een vermindering van het aantal mbo-instellingen.

3.2.2 Bereikbaarheid en spreiding van onderwijsvoorzieningen

Het criterium bereikbaarheid en spreiding van onderwijsvoorzieningen gaat over de vraag of er ook na de fusie beroepsonderwijs in de nabijheid van studenten beschikbaar blijft. In het bijzonder voor jongeren in een kwetsbare positie.

De fusie draagt bij aan het in stand kunnen houden van de bestaande locaties van de beide instellingen. Het voorkomt een mogelijke sluiting van bestaande kleinere locaties of verschraving van het onderwijsaanbod in de regio op middellange termijn. Door de geografische spreiding over de provincies is het overgrote deel van de opleidingen vanuit de regio binnen 1 uur te bereiken met het openbaar vervoer of met de fiets. Het Friesland College verzorgt nu vanuit twee gemeenten beroepsonderwijs: Leeuwarden en Heerenveen. Daarnaast wordt op verschillende plekken in Friesland het concept praktijkroutes uitgevoerd. ROC Friese Poort verzorgt zijn beroepsonderwijs vanuit zes gemeenten in Friesland en de Noordoostpolder: Leeuwarden, Dokkum, Drachten, Sneek, Emmeloord en Urk. Daarnaast wordt op verschillende plekken in Friesland en Noordelijk Flevoland het concept leren op locatie uitgevoerd. Na de fusie wordt het beroepsonderwijs georganiseerd in zes 'mbo-colleges' in Drachten, Heerenveen, Sneek, Emmeloord/Urk en twee in Leeuwarden (waaronder

Dokkum). Het opleidingsaanbod op mbo-colleges die nu nog een relatief smal opleidingsportfolio hebben wordt verbreed.

Uit aanvullende informatie van de instellingen blijkt dat in de huidige situatie de reistijd voor kwetsbare jongeren naar een locatie niet overal in het verzorgingsgebied maximaal een half uur is. Dat zal ook in de toekomst het geval blijven¹⁴. De inzet van de fusieorganisatie voor kwetsbare jongeren is gericht op het verbreden van het opleidingsaanbod op de bestaande locaties: op elk mbo-college zullen voor elk domein Entree- en niveau 2-opleidingen verzorgd worden. Waarmee de toegankelijkheid (in relatie tot keuzevrijheid) voor kansarmere studenten verbetert ten opzichte van de huidige situatie. Daarnaast wordt, samen met o.a. organisaties in het sociaal domein en voortgezet onderwijs, voor kansarme jongeren een meer integrale en outreachende aanpak gevolgd.

Tot slot geven de betrokken instellingen aan dat uit onderzoek¹⁵ blijkt dat studenten in Friesland, op alle niveaus, een maximum reistijd van 1 uur acceptabel vinden.

De Commissie concludeert dat:

- De voorgenomen fusie bij zal dragen aan het in stand houden van de huidige bereikbaarheid en spreiding van onderwijsvoorzieningen in de provincie Friesland en Noordelijk Flevoland.
- Voor een beperkt deel van de kwetsbare jongeren blijft de reistijd naar de dichtstbijzijnde locatie ook na de fusie meer dan een half uur. Wel wordt het aanbod van Entree- en niveau 2-opleidingen op locaties verbreed, naast een meer outreachende aanpak van deze groep.

3.3 Doelmatigheid

3.3.1 Interne doelmatigheid

Uit oogpunt van de Regeling en beleidsregels fusietoets in het onderwijs 2017, heeft het criterium interne doelmatigheid vooral betrekking op de (financiële) continuïteit van de fusieorganisatie.

Daarvoor wordt eerst gekeken naar de huidige financiële uitgangspositie van de twee instellingen. Tabel 9 (op de volgende pagina) bevat de financiële kerngegevens van ROC Friese Poort en ROC Friesland College. Hieruit blijkt op hoofdlijnen dat de huidige financiële positie van ROC Friese Poort en ROC Friesland College voldoende is. Wat opvalt is dat de rentabiliteit van ROC Friese Poort in 2020 positief is na een aantal jaren met een negatieve rentabiliteit. Deze werd veroorzaakt door extra bestedingen op diverse beleidsterreinen zoals de kwaliteit van onderwijs, onderwijsinnovatie en de duurzame inzet van medewerkers. In 2020 is weer een positief resultaat behaald. Het negatieve rendement werd gefinancierd uit het eigen vermogen, maar het effect op de solvabiliteit is beperkt gebleven omdat deze ruim boven de gehanteerde signaleringsgrens ligt.

Wat verder opvalt is het negatieve rendement van ROC Friesland College over 2020. Het negatieve rendement over 2020 bedroeg -2,3% en is hoofdzakelijk veroorzaakt door hogere personeelslasten, veroorzaakt door loonbijstelling van de salarissen, hogere kosten voor inhuur en extra dotaties aan personele voorzieningen. Het gemiddelde over de afgelopen drie jaar ligt boven nul. Daarmee wordt voldaan aan de gestelde ondergrens van gemiddeld 0% over drie jaar.

¹⁴ Omdat Friesland, naast Zeeland, de laagste studentdichtheid kent (gemiddeld 4,3 student per km²) is vanuit de randen van het verzorgingsgebied een reistijd van een half uur (per fiets of OV) tot een locatie niet altijd haalbaar.

¹⁵ Door The Next School

Tabel 9: Financiële kengetallen ROC Friese Poort en ROC Friesland College.

	Friese Poort	Friesland College	Norm
Rentabiliteit			0
2018	-3,1	3,5	
2019	-5,6	0,3	
2020	0,9	-2,3	
Liquiditeit			> 0,5
2018	1,1	1,3	
2019	1,2	1,3	
2020	1,6	1,3	
Solvabiliteit			0,3 – 0,6
2018	0,7	0,6	
2019	0,7	0,6	
2020	0,8	0,6	

Bron: DUO en jaarverslagen betrokken instellingen

Ter voorbereiding op hun fusie hebben beide instellingen ook door hun externe accountant een analyse laten uitvoeren van ieders financiële positie. Dit extern onderzoek¹⁶ bevestigt dat ieders huidige financiële positie voldoende is en dat Friesland College op basis van de meerjarenbegroting ook de komende jaren voldoet aan de signaleringswaarden. ROC Friese Poort voldoet de komende jaren eveneens aan de signaleringswaarden, met uitzondering van een voorziene, licht negatieve rentabiliteit over de boekjaren 2022 tot en met 2025¹⁷. Beide meerjarenbegrotingen houden rekening met verwacht krimp van het aantal studenten (zie ook paragraaf 3.1).

Voor de financiële meerjarenraming van de fusieorganisatie zijn de bestaande meerjarenramingen van de beide instellingen bij elkaar opgeteld ('Resultaat beide instellingen'). Vervolgens zijn de incidentele kosten en structurele besparingen van de fusie begroot ('Resultaat business case'). Tenslotte zijn incidentele middelen begroot om in het kader van de fusie een extra impuls aan organisatie- en onderwijsontwikkeling te geven. Tabel 10 hieronder geeft een overzicht van deze posten.

Tabel 10: Meerjarenraming fusie Friesland College en ROC Friese Poort (alle bedragen x 1.000.000).

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Fusiekosten	-3,3	-4,6	-0,7	-0,2			-8,8
Structureel minder subsidie		-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,5
Besparingen	0,1	0,7	1,3	2,2	3,3	3,3	10,9
Resultaat business case	-3,2	-4,0	0,5	1,9	3,2	3,2	1,6
Resultaat beide instellingen	-0,4	-2,2	0,9	0,6	0,5	0,7	0,1
Ontwikkelfonds onderwijs	0,0	-0,5	-1,5	-2,0	-1,0	-0,0	-5,0
Resultaat nieuwe organisatie	-3,6	-6,7	-0,1	0,5	2,7	3,9	1,6

¹⁶ Zie rapport Financiële Analyse van Fusieonderzoek Friesland College en Friese Poort, Deloitte 2022

¹⁷ Jaarverslag 2021, ROC Friese Poort (continuïteitsparagraaf). In 2023 wordt de licht negatieve rentabiliteit veroorzaakt door investeringen in onderwijs ten laste van het eigen vermogen. De overige jaren wordt een rentabiliteit van 0% begroot.

Uit voorgaande tabel blijkt dat met name in 2022 en 2023 een beperkt negatief resultaat wordt begroot als gevolg van incidentele fusiekosten. Dit komt overeen met een negatieve rentabiliteit van ca. 2% in 2022 en 3% in 2023. Deze tekorten worden gedekt uit het eigen vermogen. Vanaf 2025 is sprake van een structureel positief resultaat.

Onderstaande tabel 11 geeft een verdieping van de business case die voor de fusie is opgesteld. Hierin zijn de eenmalige transitiekosten die de komende jaren te verwachten zijn en de structurele synergie-effecten van de fusie opgenomen. Bij de berekening is uitgegaan van een conservatief scenario. De geraamde, voornamelijk incidentele transitiekosten van de fusie bedragen tot en met 2027 ca. € 9,3 miljoen en zijn m.n. gericht op marketing- en communicatiekosten voor de nieuwe organisatie, kosten voor het integreren van ICT-systemen en de inzet van externe inhuur om met eigen medewerkers de nieuwe organisatie te bouwen. De geraamde structurele synergie-effecten van de fusie bestaan op de middellange termijn (tot en met 2027) vooral uit structurele besparingen op ‘overhead’ (bestuur, management en ondersteuning) van € 7,3 miljoen. Daarnaast levert gezamenlijke inkoop, op dezelfde termijn, een verwachte inkoopbesparing op van € 3,2 miljoen en levert de samenvoeging van de marketingactiviteiten vanaf 2024 naar verwachting jaarlijks een besparing op van € 125.000. In totaal gaat het tot en met 2027 om bijna € 11 miljoen aan besparingen.

Tabel 10: Resultaat businesscase fusie Friesland College en ROC Friese Poort (alle bedragen x 1.000).

Businesscase	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Besparingen							
Personeel ondersteuning		200	500	1.200	2.000	2.000	5.900
Bestuur	100	250	250	250	250	250	1.350
Inkoopvoordelen		180	525	725	900	900	3.230
Marketing en communicatie			125	125	125	125	500
Subtotaal	100	630	1.400	2.300	3.275	3.275	10.980
Fusiekosten							
Marketing en communicatie	- 915	- 1.145					- 2.060
ICT integratie	- 445	- 750	- 500	- 200			- 1.895
Inzet (externe) medewerkers	- 896	- 968					- 1.864
Out-of-pocketkosten	- 250	- 400					- 650
Adviseurskosten	- 100	- 100					- 200
Programmamanagement	- 450	- 400	- 100				- 950
Onvoorziene kosten	- 306	- 753	- 120	- 40			- 1.219
Structureel minder subsidie		- 100	- 100	- 100	- 100	- 100	- 500
Subtotaal	- 3.362	- 4.616	- 820	- 340	- 100	- 100	- 9.338
Eindtotaal	- 3.262	- 3.986	580	1.960	3.175	3.175	1.642

Op basis van voorgaande constateert de Commissie het volgende:

- De huidige financiële positie van ieder van de twee instellingen is voorafgaand aan de fusie voldoende. Daarnaast beschikt de fusieorganisatie over middelen om te kunnen investeren in vernieuwing van het onderwijs en organisatieontwikkeling.
- De fusie levert een structurele besparing op in de bedrijfsvoering (overhead, inkoopvoordelen en efficiëntere marketing- en communicatie).
- De fusie brengt incidentele transitiekosten met zich mee. Deze zijn gespecificeerd en, gelet op de huidige financiële positie, door de instellingen te financieren.

- De gefuseerde organisatie is, uit oogpunt van financiële continuïteit, voldoende flexibel om in te kunnen spelen op de ontwikkeling van het aantal studenten.
- Dit alles draagt op basis van de Beleidsregel bij aan een positieve beoordeling van de fusie.

3.3.2 Externe (macro)doelmatigheid

Dit criterium kent een aantal aspecten, namelijk de doelmatigheid van het huidige mbo-opleidingsaanbod van de twee instellingen, de verhouding hiervan tot het aanbod van mbo-opleidingen in het gehele verzorgingsgebied en het arbeidsmarktperspectief van het mbo-aanbod (aansluiting op de arbeidsmarkt). Deze aspecten worden hierna achtereenvolgens kort uitgewerkt.

Doelmatigheid opleidingsaanbod:

De fusie biedt mogelijkheden om de doelmatigheid van het opleidingsaanbod van beide instellingen te versterken en daarmee een breed, gevarieerd aanbod in stand te houden. ROC Friese Poort verzorgt 66 beroepsopleidingen met 198 kwalificaties. Gemiddeld is er sprake van bijna 223 studenten per beroepsopleiding en 77 studenten per kwalificatie. Ruim 40 procent (80) van de verzorgde kwalificaties heeft minder dan 18 studenten.

ROC Friesland College verzorgt 60 beroepsopleidingen met 150 kwalificaties. Gemiddeld zijn er ruim 135 studenten per beroepsopleiding en 54 studenten per kwalificatie. Ca. een derde (51) van de verzorgde kwalificaties heeft minder dan 18 studenten.

Een deel van het totale opleidingsaanbod van beide instellingen overlapt. Rekenkundig heeft de fusieorganisatie zo'n 87 unieke beroepsopleidingen met ruim 250 kwalificaties. Gemiddeld zijn er 262 studenten per beroepsopleiding en zo'n 89 studenten per kwalificatie. Ruim een derde (92) van de verzorgde kwalificaties heeft minder dan 18 studenten. Omdat het verzorgingsgebied van beide instellingen nagenoeg geheel overlapt, tonen voorgaande cijfers aan dat er in beginsel mogelijkheden zijn om met de fusie de doelmatigheid van het opleidingsaanbod te versterken door het aantal studenten per opleiding te vergroten. Bij 24 kleine kwalificaties neemt op deze manier het aantal studenten toe tot 18 of meer.

Dat neemt niet weg dat ook na de fusie een deel van de opleidingen een klein aantal studenten heeft. Op zich zijn beide instellingen nu al in staat om kleine opleidingen in stand te houden, door een deel van het curriculum te delen met andere opleidingen en/of door concentratie van specifieke (kleine) beroepsopleidingen. Door de fusie zal het nieuwe ROC in beginsel beter in staat zijn om unieke opleidingen en kleine opleidingen te behouden, die bedrijfseconomisch niet rendabel zijn, maar waar wel vraag naar is vanuit de arbeidsmarkt. Door daarnaast in te zetten op flexibilisering en digitalisering van het onderwijs en een onderwijs uitvoeringsmodel met verschillende uitvoeringslocaties en zo nodig concentratie van dure faciliteiten, zullen opleidingen op meer locaties dan nu worden aangeboden en zal het opleidingsaanbod op mbo-colleges die nu nog een relatief smal portfolio hebben worden verbreed.

Regionaal opleidingsaanbod:

Wat betreft de doelmatigheid van het regionale opleidingsaanbod zijn met name aan de rand van het verzorgingsgebied van beide instellingen ook andere mbo-instellingen actief, zie paragraaf 3.2.1. Van alle mbo-studenten die in Friesland wonen volgt 18% zijn opleiding bij een andere instelling dan ROC Friese Poort en het Friesland College. De andere roc's kennen ook een breed aanbod aan opleidingen. In Noordelijk Flevoland is het gezamenlijke marktaandeel 51%, daarmee is de fusieorganisatie de grootste mbo-instelling in Noordelijk Flevoland. De fusie is erop gericht om ook bij een krimpende bevolking een breed aanbod aan opleidingen in stand te houden. Volgens het fusieplan is het doel niet

om het marktaandeel in Friesland en Noordelijk Flevoland of in omliggende gebieden te vergroten. Er worden dan ook geen nieuwe vestigingen binnen of buiten deze regio overwogen. Daarnaast vindt in Noord-Nederland (Groningen, Friesland en Drenthe) afstemming plaats tussen mbo-instellingen over o.a. de doelmatigheid van hun onderlinge opleidingsaanbod.

Arbeidsmarktperspectief opleidingsaanbod:

De CBS-gegevens in de volgende tabel 12 geven op hoofdlijnen een beeld van het arbeidsmarktperspectief van het opleidingsaanbod van beide instellingen. Daaruit blijkt dat het aandeel gediplomeerde schoolverlaters met werk de afgelopen jaren voor ROC Friese Poort hoger ligt dan het landelijk gemiddelde, behalve voor niveau 2 in 2020. Voor ROC Friesland College lag het aandeel gediplomeerde schoolverlaters met werk in 2017, 2018 en 2020 net onder het landelijk gemiddelde. In 2019 lag het aandeel gediplomeerde schoolverlaters met werk net boven het landelijk gemiddelde.

Tabel 12: % gediplomeerde schoolverlaters met werk (>12 uur/week)

Instelling	2017	2018	2019	2020			
	totaal	totaal	totaal	totaal	niv 2	niv 3	niv 4
ROC Friese Poort	88%	90%	91%	88%	76%	93%	88%
ROC Friesland College	84%	86%	90%	83%	83%	90%	83%
Landelijk mbo	86%	89%	89%	85%	80%	90%	86%

Bron: CBS

Doorstroom en opstroom

Tabel 13 geeft een overzicht van het aantal gediplomeerden dat in een jaar, na het behalen van het diploma, binnen de instelling zijn doorgestroomd naar een hoger niveau. Het gemiddelde aandeel studenten dat doorstroomt op ROC Friese Poort is 66,1% en is de afgelopen jaren nagenoeg hetzelfde gebleven. Voor Friesland College is het aandeel studenten doorstroom gemiddeld 64,3%. Het landelijke gemiddelde voor een ROC in dezelfde periode is 64,5%.¹⁸

Tabel 13: Opstroom na diploma

Instelling	2017	2018	2019
ROC Friese Poort	66,4%	65,6%	66,2%
ROC Friesland College	64,2%	62,3%	66,4%
Landelijk mbo (roc)	64,2%	63,8%	65,5%

Bron: MBO Transparant

Tabel 14 op de volgende pagina geeft een overzicht van het studiesucces van mbo-doorstromers op het hbo van beide instellingen en het landelijk gemiddelde. Met succes wordt hier het percentage van de eerstejaars dat een jaar later nog bij dezelfde instelling studeert of de instelling met een diploma heeft verlaten bedoeld. Uit de tabel valt op te maken dat het studiesucces van mbo-doorstromers op het hbo van beide instellingen de afgelopen jaren boven het landelijk gemiddelde lag¹⁹.

¹⁸ Mbo Transparant, Aandeel doorstroom entree, niveau 2 en 3

¹⁹ DUO Open Onderwijsdata. Kwaliteitsafspraken 2022

Tabel 14: Studiesucces op het hbo van mbo-doorstromers

Instelling	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
ROC Friese Poort	80%	83%	88%	87%
ROC Friesland College	83%	82%	88%	84%
Landelijk mbo	80%	80%	86%	85%

Bron: DUO Open Onderwijsdata

De Commissie komt samengevat tot de volgende conclusies:

- De fusie biedt mogelijkheden om de doelmatigheid van het huidige opleidingsaanbod van beide instellingen te versterken. Het fusieplan geeft perspectief dat deze mogelijkheden ook benut gaan worden.
- De fusie leidt tot één grote aanbieder van middelbaar beroepsonderwijs in de provincie Friesland, met uitzondering van groen onderwijs. Met een gezamenlijk marktaandeel van 51% wordt de fusieorganisatie ook in Noordelijk Flevoland een grote aanbieder.
- Het fusieplan geeft aan dat de fusie niet als doel heeft om het marktaandeel in Friesland en Noordelijk Flevoland of in omringende gebieden te vergroten. Er worden dan ook geen nieuwe vestigingen binnen of buiten deze regio overwogen. Met andere mbo-instellingen in Noord-Nederland wordt de doelmatigheid van het opleidingsaanbod afgestemd.
- Het huidige arbeidsmarktperspectief van het opleidingsaanbod van beide instellingen is doorgaans voldoende tot goed en ligt rond het landelijk gemiddelde van het mbo. De fusie moet bijdragen aan het verder versterken van het arbeidsmarktperspectief. Dit door o.a. door een actievare participatie in regionale netwerken van bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen, gericht op het verwerven en behouden van werk en op doorstroom naar hogere niveaus door studenten.
- De huidige cijfers van beide instellingen omtrent de doorstroom van studenten naar een hoger niveau binnen de instellingen, alsook de succesvolle opstroom naar het hbo, liggen boven of rond het landelijk gemiddelde.

3.4 Kwaliteit en responsiviteit van het onderwijs

Uit openbare bronnen²⁰ blijkt dat de huidige kwaliteitszorg en kwaliteit van het onderwijs van het Friesland College en ROC Friese Poort voldoende tot goed is. De studenttevredenheid is rond het landelijk gemiddelde²¹. De huidige kwaliteitszorg van beide instellingen is op hoofdlijnen vergelijkbaar en gaat in beide instellingen uit van een strategisch meerjarenplan en een jaarplancyclus (PDCA). De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs, de kwaliteitszorg en het realiseren van een kwaliteitscultuur ligt primair bij de teams. Periodiek wordt de voortgang gemonitord en besproken, op team-, school/vestiging- en instellingsniveau. De daarbij gehanteerde indicatoren komen in belangrijke mate overeen. Daarnaast vinden periodieke audits plaats. De gehanteerde instrumenten verschillen op onderdelen. Dat biedt mogelijkheden om van elkaar te leren en de kwaliteitszorg voor het nieuwe ROC op basis van de ervaringen van beide instellingen door te ontwikkelen. Er zijn uitgangspunten geformuleerd voor de gezamenlijke inrichting van de kwaliteitszorg voor het nieuwe ROC. Daarbij staan het versterken van de PDCA-cyclus, data-gedreven werken en het stimuleren van

²⁰ Inspectie van het onderwijs, DUO, MBO-transparant, JOB-monitor

²¹ In de JOB-monitor 2022 geven mbo-studenten van ROC Friese Poort hun school het rapportcijfer 6,8 en hun opleiding een 6,9. Voor het Friesland College zijn dit een 6,6 en een 6,8. De landelijke gemiddelde rapportcijfers zijn respectievelijk een 6,6 en een 6,8.

een professionele cultuur, waarin eigenaarschap voor kwaliteit door alle medewerkers wordt gevoeld en uitgedragen, centraal. Inzet is om het eigenaarschap van de teams voor de kwaliteit van het onderwijs te versterken en de teams te ondersteunen bij de ontwikkeling van de kwaliteitscultuur. De kwaliteitszorg wordt door de nieuwe fusieorganisatie georganiseerd op het niveau van mbo-colleges en daarbinnen op teamniveau. De doorontwikkeling van de kwaliteitszorg wordt gefaciliteerd door een centraal team, dat wordt ondergebracht bij de dienst Onderwijs en dat samen met decentrale kwaliteitsmedewerkers en medewerkers kwaliteitszorg binnen de teams een kennisnetwerk vormt²².

Bij beide instellingen voldoet de examinering aan de landelijke kaders. Beide instellingen pakken examinering in samenwerking met de beroepspraktijk op. De verschillen tussen de organisatie van de examinering van beide instellingen hangt samen met de verschillen in de organisatiestructuur en de sturing. De inrichting van de examenorganisatie komt in belangrijke mate overeen. Beide instellingen hebben een examenorganisatie op het niveau van de vestigingen van de respectievelijke scholen en een instellingsbreed gremium. Bij het Friesland College is het uitgangspunt om samen met het werkveld examens te construeren, ROC Friese Poort heeft als beleid dat examens worden ingekocht. ROC Friese Poort toetst vaker gedurende de opleiding summatief, het Friesland College toetst gedurende de opleiding vooral formatief en werkt met proeven van bekwaamheid aan het einde van de opleiding. Met de ontwikkeling van flexibel onderwijs groeit de examinering in beide instellingen naar elkaar toe. Er zijn gemeenschappelijke uitgangspunten geformuleerd voor de examinering in het nieuwe ROC. Daarbij wordt ingezet op meer flexibiliteit in examenvormen en -instrumenten en meer mogelijkheden voor studenten om zelf bewijslast aan te dragen waarmee kan worden aangetoond dat aan de eisen wordt voldaan. Hiermee wordt de vraag naar de validiteit van de gehanteerde examenvormen en -instrumenten en de bewijslast belangrijker. Dit vraagt om een stevige examenorganisatie, met aandacht voor deskundigheid, borging van onafhankelijkheid, duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden en eenduidigheid en uniformiteit in examenprocessen en -procedures. Deze uitgangspunten zijn vertaald in ontwerpprincipes voor de inrichting van de examinering op de verschillende niveaus binnen het nieuwe ROC²².

Een belangrijke reden voor beide instellingen om te fuseren is om de responsiviteit van het beroepsonderwijs te versterken. Uit de visie van beide instellingen en ambities van de fusieorganisatie komt naar voren dat niet alleen de responsiviteit te versterken een belangrijk speerpunt is, maar ook het versterken van de verbinding met de regio. De fusieorganisatie streeft ernaar om een regionaal kennis- en innovatiecentrum zijn, waar vakonderwijs, leven lang ontwikkelen, innovatie en kenniscirculatie centraal staan. Op die manier wil de nieuwe organisatie een actieve bijdrage leveren aan de regionale economische en maatschappelijke ontwikkeling en brede welvaart in Friesland en Noordelijk Flevoland.

De innovatie van opleidingen en kennisdeling wordt in de fusieorganisatie als volgt georganiseerd:

- Binnen de fusieorganisatie zijn de zes mbo-colleges, en daarbinnen de onderwijsteams, integraal verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs. Dat moet zorgen voor wendbaarheid en biedt de mogelijkheid om in te spelen op ontwikkelingen in de directe omgeving van de colleges.
- Ter ondersteuning van mbo-colleges en onderwijsteams wordt het volgende georganiseerd:
 - *Domeinsturing*, gericht op samenhang tussen de activiteiten van onderwijsteams van verschillende mbo-colleges binnen eenzelfde domein. Binnen elk domein wordt samengewerkt en worden bindende afspraken gemaakt op de volgende gebieden:

²² Onderbouwing Fusie Effecten Rapportage van ROC Friese Poort en het Friesland College, paragraaf 4.1

- Het aanbod aan opleidingen, diploma's en certificaten en cross-over-dossiers.
 - Het aanbod aan onderwijsseenheden (modules/bouwstenen) van elke opleiding (grof ontwerp), inclusief de keuzedelen.
 - Uitwerking van het onderwijsconcept van ons ROC in samenwerking met het werkveld.
 - Examinering en exameninstrumenten, vrijstellingen en afspraken over validering.
 - De invulling van de BPV op hoofdlijnen.
 - Regie en samenwerking ten aanzien van impactvolle innovaties.
 - Samenwerking en relatiebeheer ten aanzien van de voor het domein belangrijke stakeholders.
- *Vernieuwings-/veranderprogramma's*, gericht op het realiseren van strategische ambities die een instellingsbrede aanpak vragen. Bij de start van de nieuwe organisatie worden er twee programma's ingericht: Flexibilisering & Onderwijsinnovatie en Professionalisering & Organisatieontwikkeling. Hiervoor wordt eenmalig € 5 mln ingezet.
 - *Ondersteuning door stafdiensten en expertisecentra*, bij de start kent de nieuwe organisatie in ieder geval twee expertisecentra. Deze richten zich op kennisontwikkeling, professionalisering en uitvoering van instellingsbrede activiteiten op het gebied van leven lang ontwikkelen (expertisecentrum LLO) en studentondersteuning en begeleiding (Student Service Centrum).

Op basis van het voorgaande stelt de Commissie het volgende vast:

- De kwaliteit van het onderwijs van de twee instellingen is bij aanvang van de fusie voldoende. De fusie moet bijdragen aan de continuering hiervan.
- De fusie draagt naar verwachting bij aan het versterken van de responsiviteit van de gehele fusieorganisatie. Om invulling te geven aan de vraag van externe partijen om een sterkere bijdrage te leveren aan de sociaal economische-ontwikkeling van de regio, investeert de fusieorganisatie in een geïntegreerde onderwijs- en organisatieontwikkeling voor de gehele organisatie.
- Deze aanpak biedt uitzicht op het daadwerkelijk realiseren van de beoogde doelen van de fusie.

3.5 Menselijke maat

Bij de beoordeling van de menselijke maat zijn twee aspecten in het bijzonder van belang. Ten eerste moet de organisatie van het onderwijs ook na de fusie voor de individuele student en medewerker herkenbaar, toegankelijk en overzichtelijk te zijn. Ten tweede is er de (mede)zeggenschap over het onderwijs, de dagelijkse leiding moet herkenbaar en toegankelijk zijn voor medewerkers, studenten en ouders.

Studenten van ROC Friese Poort en het Friesland College zijn op dit moment wat betreft sfeer, omgeving en veiligheid (boven)gemiddeld tevreden. In de laatste studenttevredenheidsonderzoeken²³ worden de opleidingen en de instelling ROC Friese Poort boven de benchmark gewaardeerd, Friesland College is gelijk aan de benchmark^{24 25}.

²³ JOB monitor 2022

²⁴ Onderbouwing Fusie Effecten Rapportage van ROC Friese Poort en het Friesland College, paragraaf 5.1

²⁵ Mbo-studenten van ROC Friese Poort geven, in de JOB-monitor 2022, hun school het rapportcijfer 6,8 en hun opleiding een 6,9. Voor het Friesland College zijn dit een 6,6 en een 6,8. De landelijke gemiddelde rapportcijfers zijn respectievelijk een 6,6 en een 6,8.

Beide instellingen worden nu bovengemiddeld gewaardeerd door de medewerkers blijkt uit medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO 2020). Op de vier landelijke thema's (bevlogenheid, betrokkenheid, tevredenheid en werkgeverschap) scoren beide instellingen substantieel boven de benchmark. Het nieuwe ROC heeft als doel om deze waardering in de toekomst te versterken en substantieel boven de benchmark te blijven scoren.

(Het behoud van) de menselijke maat vormt bij het ontwerp van de nieuwe fusieorganisatie één van de belangrijkste uitgangspunten. Deze menselijke maat wordt gewaarborgd door een decentrale inrichting van de organisatie. Er worden zes regionale mbo-colleges gevormd (o.l.v. een collegedirecteur), die ieder bestaan uit een aantal onderwijsteams. De meeste mbo-colleges bestaan uit circa twee- tot vierduizend studenten. Alleen in Leeuwarden is sprake van grotere mbo-colleges met circa vijfduizend studenten. De mbo-colleges hebben meerdere locaties, waardoor sprake is van kleinschaligheid. Binnen de locaties hebben de opleidingen een eigen plek. Binnen de nieuwe wordt gewerkt met relatief kleine onderwijsteams, met gemiddeld circa twee- tot driehonderd studenten, die worden aangestuurd door een teamleider. (Specialistische) ondersteuning van medewerkers en studenten door stafdiensten en het Student Service Centrum vindt op de mbo-colleges plaats. Voor praktische zaken kunnen studenten per locatie terecht bij servicebalies.

Uit oogpunt van de student wordt de leerroute meer gepersonaliseerd. Elke student heeft een studieloopbaanbegeleider (slb'er) bij wie hij of zij terecht kan met vragen en problemen, zowel op het gebied van de opleiding en het leerproces als op het gebied van persoonlijk welbevinden, en met klachten, kritiek en complimenten. De slb'er is het eerste aanspreekpunt voor de student en/of de ouders/verzorgers. De slb'er heeft een spilfunctie in de begeleiding van de ontwikkeling in het leertraject, de loopbaan en de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student. Zo nodig verwijst de slb'er de student door naar meer gespecialiseerde ondersteuning.

Daarnaast kunnen de student en/of de ouders/verzorgers met kritiek, klachten en complimenten terecht bij individuele docenten en bij de teamleider. Of in specifieke gevallen bij vertrouwenspersonen.

De thuisbasis voor docenten is het eigen onderwijsteam dat onder de dagelijkse leiding van een teamleider²⁶ staat. Onderwijsteams vallen onder één van de mbo-colleges. Op het niveau van mbo-college (daarbinnen soms op specifieke locatie) vindt ondersteuning door stafdiensten plaats. Deze medewerkers van stafdiensten hebben dus het mbo-college als thuisbasis. Dit naast medewerkers van stafdiensten die gecentraliseerd werken op instellingsniveau.

De medezeggenschap zal in de gefuseerde organisatie worden vormgegeven conform de geldende wetgeving. Het uitgangspunt is dat de medezeggenschap de zeggenschap volgt en dat de inrichting van de medezeggenschap past bij de structuur van de nieuwe organisatie. Voor de gefuseerde organisatie betekent dit dat er één Ondernemingsraad (OR) en één (overkoepelende) Studentenraad

²⁶ De basis van de organisatie van het nieuwe ROC bestaat uit resultaatverantwoordelijke teams, die worden aangestuurd door een teamleider. Dat is met name een wijziging voor het Friesland College, waar op dit moment geen teamleiders zijn. Voor ROC Friese Poort betekent dit een aanpassing in de rol van de opleidingsmanagers. De balans in het takenpakket verschuift, waarbij er naast de leidinggevende taken meer accent komt te liggen op het stimuleren van teamontwikkeling en resultaat-verantwoordelijkheid van het team en op organisatie- en cultuurverandering. Dit stelt eisen aan de veranderkundige competenties van de teamleider. Daarnaast moet de teamleider affiniteit hebben met het werkveld en beschikken over onderwijskundige kennis om de rol in het domein in te kunnen vullen. Er wordt voorzien in professionalisering van teamleiders.

(SR) worden ingesteld op instellingsniveau. Het streven is om deze OR en SR per 1 augustus 2023 (voorgenomen datum instellingenfusie) operationeel te hebben²⁷. Daarnaast kent ieder mbo-college een eigen Studentenraad waardoor deze zichtbaar en benaderbaar is voor de studenten die zij vertegenwoordigen.

De Commissie concludeert het volgende:

- Uit onderzoeken in 2020 en 2022 blijkt dat studenten en medewerkers uit oogpunt van menselijk maat in voldoende mate tevreden zijn.
- De inrichting van de fusieorganisatie is zodanig dat de menselijke maat voor studenten en medewerkers behouden blijft. Ondanks de toenemende bestuurlijke omvang, wordt het onderwijs kleinschalig en zoveel mogelijk decentraal georganiseerd (binnen centrale kaders t.a.v. kwaliteit e.d.) door onderwijsteams binnen mbo-colleges.
- Het behoud van de menselijke maat door de nieuwe fusieorganisatie draagt volgens de Beleidsregel bij aan een positieve beoordeling van de voorgenomen fusie.

3.6 Draagvlak

3.6.1 Intern

Beide instellingen hebben (gezamenlijk) intern en extern gecommuniceerd over hun plannen om te fuseren. De aanvraag fusietoets bevat een overzicht van de belangrijkste communicatie momenten.

De interne communicatie heeft plaatsgevonden via o.a. mailberichten, dialoogsessies en fysieke en digitale informatiebijeenkomsten. Daarnaast is de voorbereiding van de fusie voor een belangrijk deel uitgevoerd door de directeuren en de (staf)medewerkers van beide instellingen zelf.

In werkgroepen, klankbordsessies en dialoogsessies met studenten en medewerkers is input verzameld en zijn vragen beantwoord over o.a. de onderwijsvisie, identiteit, sturing en organisatie, arbeidsvoorwaarden, tijdspad etc. De onderliggende kern van de gesprekken vormt de gewenste evenwaardige inbreng van beide instellingen in de fusieorganisatie en het ontwikkelingsperspectief.

Daarnaast zijn de medezeggenschapsorganen betrokken in het proces. Vanaf begin 2021 hebben verschillende overlegmomenten plaatsgevonden over de fusie. Alle medezeggenschapsorganen en de Raden van Toezicht hebben inmiddels positief geadviseerd over de voorgenomen fusie, waarbij ze vooraf kennis hebben kunnen nemen van o.a. de FER. De Ondernemingsraden hebben daarnaast positief geadviseerd t.a.v. de hoofdstructuur van de organisatie-inrichting.²⁸

²⁷ In aanloop naar de inrichting van de nieuwe gezamenlijke OR en SR is het streven om te werken met een Tijdelijke Ondernemingsraad, de zogenaamde TOR, en een Tijdelijke Studentenraad, de zogenaamde TSR. Daarbij is het streven de TOR en de TSR in het najaar van 2022 operationeel te hebben. Met de beide Ondernemingsraden en Studentenraden wordt afgestemd of de TOR en TSR mandaat krijgen om adviezen uit te brengen aangaande en instemming te geven op diverse onderwerpen met betrekking tot de fusie en de toekomstige fusieorganisatie of dat de TOR en TSR worden ingezet om besluitvorming in de individuele Ondernemingsraden en Studentenraden voor te bereiden.

²⁸ Onderbouwing Fusie Effecten Rapportage van ROC Friese Poort en het Friesland College, paragraaf 6.1 en bijlage 17 bij aanvraag fusietoets

De Commissie concludeert op basis van voorgaande dat er intern voldoende draagvlak is voor de voorgenomen fusie.

3.6.2 Extern

Parallel aan het interne communicatieproces is ook met externe partijen gecommuniceerd over de voorgenomen fusie. Middels brieven is het vooronderzoek naar de fusie aangekondigd en zijn de uitkomst van het vooronderzoek, de start van het vervolgonderzoek en het ondertekenen van de intentieverklaring met externe partners gedeeld. Het gaat hierbij om overheden (provincie, gemeenten), vertegenwoordigers van bedrijfsleven en andere kennisinstellingen (waaronder mbo-instellingen met wie verzorgingsgebieden deels overlappen).

De omliggende mbo-instellingen zijn positief over deze fusie, mede omdat de fusieorganisatie zich primair op de regio Friesland en Noordelijk Flevoland blijft richten en de fusie bijdraagt aan de doelmatigheid van het regionale opleidingsaanbod. Daarnaast is het fusievoornemen met toeleverende en afnemende vo- en hbo-instellingen in de regio afgestemd en steunen zij ook de fusie.

Ook provincies en gemeenten in de regio's Friesland en Noordelijk Flevoland ondersteunen de fusie. Een representatieve selectie van het regionale (georganiseerde) bedrijfsleven en netwerkorganisaties staat ook positief t.o.v. deze voorgenomen fusie. Zij beklemtonen het belang van een kwalitatief goed opleidingsaanbod dat is toegesneden op de (sub)regio, waarbij benadrukt is dat de fusieorganisatie beter kan bijdragen aan de economische en maatschappelijke opgaven van de regio (breed opleidingsaanbod, bijdragen aan regionale agenda's).²⁹

De Commissie concludeert dat er extern voldoende draagvlak is voor de voorgenomen fusie. Wat op basis van de Beleidsregel bijdraagt aan een positieve beoordeling van de voorgenomen fusie.

3.7 Overige aandachtspunten

N.v.t.

²⁹ Onderbouwing Fusie Effecten Rapportage van ROC Friese Poort en het Friesland College, paragraaf 6.2 en bijlag3 13 bij aanvraag fusietoets.

Bijlage 1

Belangrijkste instellingen waar mbo-studenten uit Friesland hun opleiding volgen (2021)

Instelling	Aantal studenten	%
ROC Friese Poort	12.124	50
ROC Friesland College	7.761	32
Aeres VMBO en Aeres MBO	1.300	5
Stichting Noorderpoort	680	3
Deltion College	613	3
ROC Alfa-college	342	1
ROC Drenthe College	275	1
ROC Nova College	188	1
Agrarisch Opleidingscentrum Terra	130	1

Bron: DUO (Open Onderwijsdata) Mbo-studenten per instelling 2017-2021

Belangrijkste instellingen waar mbo-studenten uit Noord-Flevoland hun opleiding volgen (2021)

Instelling	Aantal studenten	%
ROC Friese Poort	1.414	48
Deltion College	660	22
Hoornbeeck College	214	7
Landstede	207	7
Aeres	115	4
Friesland college	104	4

Bron: DUO (Open Onderwijsdata) Mbo-studenten per instelling 2017-2021

Bijlage 2

Aantal mbo-studenten per domein, beroepsopleiding en kwalificatie per instelling, 2021

Domein	Beroepsopleiding en kwalificatie	ROC Friese Poort	ROC Friesland College	Totaal
Afbouw, hout en onderhoud		364	90	454
	Glazetten	41		41
	Middenkaderfunctionaris Infra	39		39
	Middenkaderfunctionaris Restauratie	2		2
	Timmeren	287	77	364
	Allround timmerman	182	57	239
	Timmerman	105	20	125
	Werkvoorbereiden/uitvoeren	36	13	49
	Uitvoerder bouw/infra		13	13
	Werkvoorbereider fabricage	19		19
	Werkvoorbereider installaties	17		17
Cross-over		280	15	295
	E-commerce manager	126		126
	E-commerce Manager	38		38
	E-commerce manager	88		88
	Eventproducer		15	15
	Eventproducer		15	15
	Junior business controller	60		60
	Junior business controller	60		60
	Middenkaderfunctionaris smart industry	11		11
	Middenkaderfunctionaris smart industry	11		11
	Servicemedewerker	83		83
	Servicemedewerker	83		83
Economie en administratie		1300	427	1727
	Commercie	336	35	371
	(Junior) accountmanager	209		209
	Commercieel medewerker	76	6	82
	Intercedent	9		9
	Vestigingsmanager groothandel	42	29	71
	Financieel administratieve beroepen	330	68	398
	Bedrijfsadministrateur	240	42	282
	Financieel administratief medewerker	76	26	102
	Junior assistent-accountant	14		14
	Financiële dienstverlening	11		11
	Klantmedewerker Bancaire Diensten	8		8
	Klantmedewerker Schadeverzekeringen	3		3
	Juridisch-administratieve beroepen	118	126	244
	Juridisch-administratief dienstverlener	118	118	236
	Medewerker human resource management (HRM)		8	8
	Marketing, communicatie en evenementen	248	119	367
	Medewerker evenementenorganisatie	20	24	44

	Medewerker marketing en communicatie	228	95	323
	Office- en managementsupport	186	40	226
	Management assistant	117	8	125
	Managementassistent/directiesecretaresse		18	18
	Office assistant	69	9	78
	Secretaresse		5	5
	Ondersteunende administratieve beroepen	71	39	110
	Medewerker (financiële) administratie	42	7	49
	Medewerker secretariaat en receptie	29	32	61
	Servicemedewerker	83		83
	Entree	539	373	912
	Entree	539	373	912
	Assistent bouwen, wonen en onderhoud	21	31	52
	Assistent dienstverlening en zorg	92	88	180
	Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie	27	35	62
	Assistent installatie- en constructietechniek	56	41	97
	Assistent logistiek	9	17	26
	Assistent mobiliteitsbranche		26	26
	Assistent verkoop/retail	77	56	133
	Entree	257	79	336
	Handel en ondernemerschap	1014	571	1585
	Advies en leiding in de verkoop	222	74	296
	Verkoopspecialist	215	73	288
	Verkoopspecialist (Verkoopspecialist detailhandel)	7	1	8
	Interieuradvies		105	105
	Interieuradviseur		105	105
	Kleding-, confectie- en veranderatelier		25	25
	Basisedewerker mode		25	25
	Leidinggeven op basis van vakmanschap	115	27	142
	Installeren (Leidinggevend monteur elektrotechnische installaties)	1		1
	Leidinggevende team/afdeling/project	114	13	127
	Technisch Leidinggevende		14	14
	Management retail	395	172	567
	Manager handel (Filiaalmanager)	10		10
	Manager retail	385	172	557
	Mode/maatkleding		73	73
	Allround medewerker mode/maatkleding		26	26
	Specialist mode/maatkleding		47	47
	Ondernemerschap op basis van vakmanschap	31		31
	Vakman-ondernemer	31		31
	Ondernemerschap retail	74		74
	Ondernemer detailhandel	1		1
	Ondernemer retail	73		73
	Verkoop	177	95	272
	Verkoper	176	95	271

	Verkoper (Verkoper detailhandel)	1		1
Horeca en bakkerij		522	599	1121
	Bediening	103	100	203
	Gastheer/-vrouw	34	53	87
	Gastronoom/sommelier	3	5	8
	Leidinggevende bediening	22		22
	Zelfstandig werkend gastheer/-vrouw	44	42	86
	Brood en banket		94	94
	Uitvoerend bakker		23	23
	Zelfstandig werkend bakker		71	71
	Fastservice		45	45
	1e Medewerker fastservice		19	19
	Medewerker fastservice		26	26
	Keuken	277	194	471
	Gespecialiseerd kok	20	14	34
	Kok	95	76	171
	Kok (Zelfstandig werkend kok)	1	1	2
	Leidinggevende keuken	46		46
	Zelfstandig werkend kok	115	103	218
	Ondernemer horeca/bakkerij	142	142	284
	Manager/ondernemer horeca	133	141	274
	Meewerkend horeca ondernemer	7		7
	Ondernemer horeca/bakkerij (Manager/ondernemer horeca)	2	1	3
	Patisserie		24	24
	Patissier		24	24
Informatie en communicatietechnologie		711	430	1141
	ICT support	35	46	81
	Medewerker ICT	16	27	43
	Medewerker ICT support	19	19	38
	IT systems and devices	676	384	1060
	Allround medewerker IT systems and devices	53		53
	Expert IT systems and devices	61		61
	ICT- en mediabeheer (ICT-beheerder)	4	5	9
	ICT- en mediabeheer (Netwerkbeheerder)		1	1
	ICT-beheerder	231	69	300
	ICT-medewerker (Medewerker beheer ICT)	2		2
	IT systems and devices		65	65
	Medewerker beheer ICT	83	40	123
	Netwerk- en mediabeheerder	2	11	13
	Applicatie- en mediaontwikkelaar	138	127	265
	Applicatie- en mediaontwikkeling (Applicatieontwikkelaar)	1	14	15
	Gamedeveloper	18	10	28
	Software developer	83	42	125
Media en vormgeving		590	512	1102
	AV-productie	104	91	195

Allround medewerker AV-productie	3		3
AV-productie (Fotograaf)	1		1
AV-specialist	38	91	129
Fotograaf	62		62
Mediamaken	61	13	74
Allround DTP-er	15	13	28
Allround mediamaker	16		16
Medewerker DTP	13		13
Mediamaker	17		17
Mediaredactie	50	0	50
Mediaredactiemedewerker	50		50
Mediavormgeving	292	216	508
Mediavormgever	292	213	505
Mediavormgever (Grafische vormgeving)		3	3
Podium- en evenemententechniek	48	69	117
Medewerker Podium- en evenemententechniek	6	23	29
Podium- en evenemententechnicus	10	13	23
Podium- en evenemententechnicus Geluid	12	21	33
Podium- en evenemententechnicus Licht	20	12	32
Ruimtelijke vormgeving	0	123	123
Medewerker productpresentatie		30	30
Ruimtelijk vormgever		93	93
Signmaking	35	0	35
Allround signmaker	16		16
Medewerker sign	7		7
Signspecialist	12		12
Mobiliteit en voertuigen		700	700
Autospuiten		31	31
Autospuiter		14	14
Eerste Autospuiter		17	17
Verkoop mobiliteitsbranche		19	19
Verkoopadviseur Mobiliteitsbranche		19	19
Voertuigen en mobiele werktuigen		650	650
Allround monteur mobiele werktuigen		116	116
Autotechnicus		107	107
Autotechniek (Technisch specialist personenauto's)		1	1
Bedrijfsautotechnicus		17	17
Eerste Autotechnicus		266	266
Eerste Bedrijfsautotechnicus		21	21
Monteur mobiele werktuigen		54	54
Technicus mobiele werktuigen		33	33
Technisch Specialist Personenauto's		35	35
Regionale kwalificatie		65	65
Content creator		18	18
Content creator		18	18

Maatschappelijk verzorgende-IG plus		47	47
Maatschappelijk verzorgende IG-plus		47	47
Techniek en procesindustrie	1784	373	2157
Elektrotechnische installaties	244	79	323
Eerste monteur elektrotechnische installaties woning en utiliteit	154	43	197
Installeren (Eerste monteur elektrotechnische installaties)	7		7
Monteur elektrotechnische installaties	83	36	119
Elektrotechnische systemen en installaties	9		9
Technicus elektrotechnische installaties woning en utiliteit	9		9
Human technology		8	8
Technicus human technology		8	8
Industriële processen	36	7	43
Mechanisch operator A	13		13
Mechanisch operator B	14	2	16
Procesoperator A	6		6
Procesoperator B	3	5	8
Mechatronica	162	8	170
Eerste monteur elektrotechnische systemen	23		23
Eerste monteur mechatronica	101	7	108
Elektrotechnische industriële producten en systemen (Eerste monteur)	2		2
Machinebouw Mechatronica (Machinebouwer)	2		2
Machinebouw Mechatronica (Monteur tester mechatronica)		1	1
Monteur elektrotechnische systemen	6		6
Monteur mechatronica	28		28
Mechatronische systemen	83	19	102
Elektrotechnische industriële producten en systemen (Technicus)	2		2
Machinebouw Mechatronica (Allround machinebouwer)	1		1
Technicus elektrotechnische systemen	22		22
Technicus mechatronica systemen	58	19	77
Metaalbewerken	339	61	400
Allround constructiewerker	154	28	182
Allround lasser	31		31
Allround plaatwerker	11		11
Basislasser	30	6	36
Constructie- en plaattechnoloog	18		18
Constructiewerker	93	27	120
Plaatwerker	2		2
Middenkader engineering	601	115	716
Commercieel technicus engineering	31		31
Middenkader engineering (Technicus)	15	1	16
Technicus engineering	555	114	669
Operationele techniek		10	10
Allround operationeel technicus		9	9
Operationele techniek (Allround operationeel technicus)		1	1
Precisietechniek	70	11	81

Allround precisieverspaner	16	6	22
Allround verspaner	22	5	27
Verspaner	13		13
Verspaningstechnoloog	19		19
Procestechniek	3	11	14
Operator C	3	11	14
Service- en onderhoudstechniek	107		107
Eerste monteur service en onderhoud elektrotechniek en instrumentatie	21		21
Eerste monteur service en onderhoud werktuigbouw	7		7
Eerste monteur service en onderhoud werktuigkundige installaties	22		22
Service apparatuur en installaties (Servicemonteur elektrotechniek)	2		2
Service apparatuur en installaties (Servicetechnicus elektrotechniek)	6		6
Technicus service en onderhoud elektrotechniek en instrumentatie	38		38
Technicus service en onderhoud werktuigkundige installaties	11		11
Werktuigkundige installaties (montage)	130	44	174
Eerste Monteur woning	74	22	96
Installeren (Eerste monteur werktuigkundige installaties)	5		5
Monteur werktuigkundige installaties	51	22	73
Toerisme en recreatie		410	410
Travel, leisure & hospitality		410	410
Leidinggevende leisure & hospitality		83	83
Leidinggevende travel & hospitality		204	204
Zelfstandig medewerker leisure & hospitality		18	18
Zelfstandig medewerker travel & hospitality		105	105
Transport, scheepvaart en logistiek	610	218	828
Binnenvaart	66		66
Binnenvaart (Schipper binnenvaart)	1		1
Matroos binnenvaart	14		14
Schipper binnenvaart	51		51
Dienstverlening in de luchtvaart		8	8
Luchtvaartdienstverlener		8	8
Goederenvervoer		73	73
Chauffeur wegvervoer		73	73
Koopvaardij	22		22
Maritiem officier alle schepen	13		13
Stuurman alle schepen	1		1
Stuurman-werktuigkundige kleine schepen	4		4
Schipper-machinist beperkt werkgebied	4		4
Logistiek	254	93	347
Logistiek medewerker	81	56	137
Logistiek teamleider	173	37	210
Maritieme techniek	140		140
Allround medewerker maritieme techniek	49		49
Allround medewerker watersportindustrie	4		4
Engineer maritieme techniek	46		46

	Medewerker maritieme techniek	15		15
	Meewerkend voorman watersportindustrie scheeps- en jachtbouwkundige	6 20		6 20
	Middenkader transport en logistiek		44	44
	Manager Transport en Logistiek		43	43
	Manager transport en logistiek (manager transport en logistiek)		1	1
	Supervisors logistiek	1		1
	Logistiek supervisor	1		1
	Visserij officieren	32		32
	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	32		32
	Visserij officieren	55		55
	Stuurman-scheepswerktuigkundige vissersschepen SW5	55		55
	Zeevisvaart SW7	40		40
	Stuurman-werktuigkundige zeevisvaart SW6	40		40
	Uiterlijke verzorging	468	81	549
	Haarverzorging	280		280
	Allround Kapper	95		95
	Haarstylist dame	56		56
	Kapper	76		76
	Salonmanager	30		30
	Salonmanager dame	23		23
	Schoonheidsverzorging	188	81	269
	Allround Schoonheidsspecialist	118	50	168
	Schoonheidsspecialist	70	31	101
	Veiligheid en sport	599	885	1484
	Particuliere beveiliging	297		297
	Beveiliging	230		230
	Coördinator beveiliging	67		67
	Publieke veiligheid	122		122
	Handhaver toezicht en veiligheid	122		122
	Sport en bewegen		885	885
	Coördinator buurt, onderwijs en sport		103	103
	Coördinator sport- en bewegingsagogie		91	91
	Coördinator sport, bewegen en gezondheid		145	145
	Coördinator sportinstructie, training en coaching		162	162
	Sport en Bewegen		187	187
	Sport en bewegen (Sport- en bewegingscoördinator/ Trainer/coach)		4	4
	Sport en bewegen (Sport- en bewegingsleider)		3	3
	Sport- en bewegingsleider		190	190
	Veiligheid en vakmanschap	180		180
	Aankomend medewerker grondoptreden	87		87
	Aankomend onderofficier grondoptreden	93		93
	Voedsel, natuur en leefomgeving	31		31
	Vers: vakmanschap & industrie			
	Medewerker versindustrie	31		31

Zorg en welzijn		5903	2356	8259
Apothekersassistent		74		74
Apothekersassistent		74		74
Artiesten			187	187
Acteur			53	53
Danser			20	20
Muzikant			114	114
Dienstverlening		600	439	1039
Dienstverlening		19	32	51
Helpende Zorg en Welzijn		564	230	794
Medewerker facilitaire dienstverlening		16	31	47
Medewerker sport en recreatie		1	146	147
Doktersassistent		193		193
Doktersassistent		193		193
Maatschappelijke Zorg		1092	137	1229
Begeleider gehandicaptenzorg		90	8	98
Begeleider specifieke doelgroepen		104	4	108
Maatschappelijke Zorg		221	1	222
Maatschappelijke Zorg (Medewerker maatschappelijke zorg)		4		4
Maatschappelijke Zorg (Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg)		1		1
Maatschappelijke Zorg (Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen)		2		2
Persoonlijk begeleider gehandicaptenzorg		213	53	266
Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen		455	71	526
Thuisbegeleider		2		2
Mbo-Verpleegkundige		1037	425	1462
Mbo-Verpleegkunde		274	81	355
Mbo-Verpleegkundige		763	344	1107
Pedagogisch werk		1410	583	1993
Gespecialiseerd pedagogisch medewerker		313	150	463
Onderwijsassistent		778	201	979
Pedagogisch medewerker kinderopvang		260	65	325
Pedagogisch Werk		56	167	223
Pedagogisch Werk (Pedagogisch medewerker 3 kinderopvang)		3		3
Sociaal werk		255	259	514
Sociaal werk		100		100
Sociaal werker		91	111	202
Sociaal-cultureel werker		31	3	34
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener		33	144	177
Sociaal-maatschappelijk dienstverlener (Sociaal-maatschappelijk dienstverlener)			1	1
Tandartsassistent		69		69
Tandartsassistent		69		69
Verzorgende IG		1173	326	1499
Verzorgende IG		834	321	1155
Verzorgende-IG		339	5	344